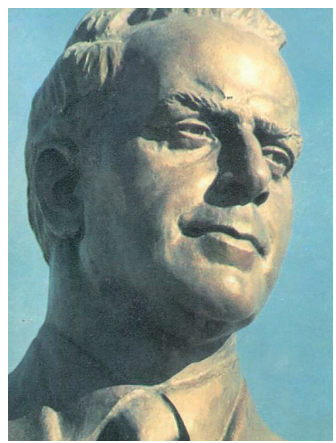

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

İ. Aliyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

30 avqust
2025-ci il,
şənbə
№ 154 (6981)
Qiyməti
60 qəpik

Müstəqillik yolunun başlanğıcı

Bax səh. 2

28 aprel: İşğal muzeyi yaradılsın

İlham Əliyev:

“1917-ci ildə Rusiya imperiyası
süqut etdikdən sonra
Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldı.
Bu, 1918-ci ilin mayında qurulan,
müsəlman dünyasında ilk demokratik
respublika idi. Lakin o, yalnız 1920-ci ilin
aprel ayınadək mövcud
oldu - həmin vaxt
Rusiyanın ordusu
Azərbaycana daxil
olaraq onu işğal etdi”

(26 avqust 2025.
“Əl-Ərəbiyyə”
telekanalına müsahibə)

Heydər Əliyev:

“Mən Azərbaycan
Kommunist Partiyasına
14 ilə yaxın rəhbərlik
etmişəm, 28 aprel
inqilabını ömrüm boyu
tərənnüm etmişəm və
mən qətiyyətlə deyirəm,
28 apreldə Azərbaycan
işğal olunub.
Azərbaycan Demokratik
Respublikası zorakılıqla
ləğv olunub. Əgər biz
bunu qeyd etməsək,
xalqın qarşısında
ikiüzlü olarıq!”

(30 avqust 1991 - ci il.
Azərbaycan Respublikası
Ali Sovetinin sessiyası)

Bax səh. 2

Aİ-Azərbaycan əlaqələri: bərabərhüquqlu, səmimi və işgüzar

Bax səh. 3

103 illik tarix...
Zəfərin mübarək,
Türkiyə!

Bax səh. 5

ŞƏT-in Çin zirvəsi

Bax səh. 4

**Qeyri-neft
ixracında
yüksək artım**

Bax səh. 5

**Azərbaycan-Körfəz
regionu integrasiyası
genişlənir**

Bax səh. 6

**Vətənpərvər
gənclik
olmazsa...**

Bax səh. 6

**Finlandiya
imtina
edəcək**

Bax səh. 7

“Sarı Jiletliilər” yenidən meydana qayıdır

Bax səh. 7

Yeni təklif -
bufer zona yaradılsın...

Bax səh. 7

Müstəqillik yolunun başlanğıcı

1991-ci il avqustun 30-da Ali Sovet “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında” Bəyannamə qəbul edib

Dünyada xalqların sayı çoxdur. Ancaq müstəqillik heç də bütün xalqlara nəşib olmayıb. Yüzlilliklər boyunca qəlbində azadlıq arzuları daşıyan, tarixin müxtəlif dövrlərində bu ideya uğrunda

mücadilələrə qatılan Azərbaycan xalqı isə 1918-ci ildə qurulan Azərbaycan Demokratik Respublikasının süqutundan sonra ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəlində yenidən müstəqilliyinə qovuşub.

XX yüzillikdə qazandığımız müstəqilliyə gedən yol isə tarixin bu günündə - 1990-cı il avqustun 30-da Müstəqillik Bəyannaməsinin qəbul edilməsi ilə başlayıb.

Heydər Əliyevin müstəqillik mücadiləsi

Dünyanın bir sıra ölkələri kimi, Azərbaycanın da müstəqillik əldə etməsində, onun qorunmasında və möhkəmləndirilməsində lider amilinin müstəsna rolu olub. Böyük siyasətçi, Vətəninə və xalqını çox sevən Heydər Əliyevin fəaliyyəti, aldığı cəsarətli qərarları, sözün əsl mənasında, müstəqillik mücadiləsi kimi səciyyələndirmək mümkündür. Bu böyük şəxsiyyətin istər keçmiş sovet dönmində, istərsə də sonrakı mərhələdə bütün çalışmaları əsas hədəfi Azərbaycanın müstəqilliyinin təmin edilməsi olub. O, bu məqsədlə müstəsna missiya yerinə yetirib. Əvvəla onu qeyd etmək ki, Heydər Əliyev hələ ötən əsrin 60-80-ci illərində Azərbaycana rəhbərlik edərkən keçmiş sovet rejiminin ideoloji qadağalarına rəğmən, respublikamızın gələcəkdə

müstəqil yaşaması üçün möhkəm əsaslar yaratmışdı. Sonrakı mərhələdə isə O, xalqın yaddaşını təzələməklə cümhuriyyət ideyalarının geniş şəkildə yayılmasına çalışırdı. XX yüzillikdə Azərbaycanın ikinci dəfə müstəqilliyə qovuşmasının əsası da məhz Onun söyləri və cəsarəti sayəsində Naxçıvanda qoyulub.

Məlumdur ki, keçmiş ittifaq rəhbərliyinin getdikcə artan təzyiqləri ilə üzlaşan Heydər Əliyev 1990-cı ildə Moskvadan Bakıya qayıtmaq məcburiyyətində qaldı. Lakin imperiya nöqərləri-bəhs olunan dövrə Azərbaycanın rəhbərliyində təmsil olunan şəxslər Heydər Əliyevin Bakıya qayıdışını kresloları üçün təhlükə hesab edərək Onun paytaxtda qalmasını əngəllədilər. Heydər Əliyev doğulduğu Naxçıvana üz tutdu və burada insan-

lar Onu böyük sayğı ilə qarşıladılar. Həmin ilin payızında Heydər Əliyev Babək rayonunun Nəhrəm kəndindən Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinə deputat seçildi. O, eyni zamanda, Naxçıvan Ali Sovetinə də deputat seçilmişdi. Muxtar Respublikanın Ali Sovetinin seçkilərdən bir qədər sonra-17 noyabr 1990-cı il tarixində çağırılan sessiyasına sədrlik Heydər Əliyevə həvalə olundu. Həmin sessiyada Heydər Əliyevin cəsarəti, milli təəssübkeşliyi, xalqına bağlılığı bütün cəhətləri ilə bir daha özünü büruzə verdi. Sessiyada Onun təşəbbüsü ilə Naxçıvan Ali Sovetinin adı dəyişdirilərək Naxçıvan Respublikasının Ali Məclisi adlandırılması haqqında qərar çıxarıldı. Eyni zamanda, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin o vaxtlar çoxlarının tanımadığı üçrəngli bayrağı Naxçıvan Ali Məclisində qaldırıldı.

Bu gün Heydər Əliyevin o dövrdə atdığı bu kimi cəsarətli addımlar kimlərə isə adi görünə bilər. Lakin bu, belə deyil. Bəhs olunan dövrdə hələ sovet ittifaqı, kommunist partiyası fəaliyyət göstərirdi və belə addımların atılması çox təhlükəli idi. Heydər Əliyev isə təhdidlərdən çəkinməyərək respublikamızın gələcək taleyi baxımından müstəsna əhəmiyyət daşıyan qərarların qəbul olunmasına nail oldu. Bir qədər sonra-1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin vəsatətinə baxaraq üçrəngli bayrağı Azərbaycan dövlət bayrağı kimi qəbul edilməsi haqqında qərar verdi, həmçinin ölkənin adı dəyişdirilərək “Azərbaycan Respublikası” adlandırıldı.

Müstəqillik mücadiləsini davam etdirən Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1991-ci il avqustun 26-dan Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində Azərbaycan Kommunist Partiyasının fəaliyyəti dayandırıldı, onun bütün strukturları ləğv edildi. 1991-ci il avqustun 30-da Ali Sovet xalqın tələbi ilə çağırılmış növbədənəkar sessiyasında Heydər Əliyev Azərbaycanın müstəqilliyinin elan olunması təklifi ilə çıxış etdi. Bunun nəticəsində həmin sessiyada “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında” Bəyannamə qəbul edildi. 10 müddəadan ibarət olan sənəddə 1918-ci ildən 1920-ci ilədək Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış müstəqil dövlət kimi mövcud olduğu xüsusi vurğulanıb. Sənəddə ölkəmizin realıqları nəzərə alınmaqla milli mənsubiyyətindən və dini etiqadından asılı olmadan Azərbaycan Respublikasının bütün vətəndaşlarının beynəlxalq aktlarda nəzərdə tutulan bütün insan hüquqlarına və əsas azadlıqlarına təminatlar verilib və respublikanın vətənpərvər qüvvələrinin sıx birləşməsinin zəruriliyinə çağırış edilib. Eyni zamanda, respublikamızın keçmiş ittifaqın bütün subyektləri ilə dostluq münasibətlərinin bundan sonra da saxlanmasını arzu edildiyi, eləcə də beynəlxalq birliyin üzvü olan dövlətlərlə bərabər hüquqlu münasibətlər yaratmağa hazır olduğu vurğulanır. Sənədin sonuncu bəndində oxuyuruq: “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının nizamnaməsində, digər beynəlxalq hüquq aktlarında və konvensiyalarında təsbit edilmiş prinsiplərə müvafiq surətdə beynəlxalq birliyin üzvü olan dövlətlər və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən tanınmasına ümid bəsləyərək

Müstəqilliyimizin mühüm prinsiplərinin əks olunduğu bəyannamə

Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa olduğunu elan edir”.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 30 avqust 1991-ci il tarixində qəbul olunan bəyannamə sonrakı mərhələdə respublikamızın müstəqilliyi ilə bağlı digər hüquqi sənədlərin hazırlanması və qəbul edilməsi üçün əsas oldu. Həmin ilin oktyabr ayının 18-də Ali Sovet məhz bu bəyannaməyə istinad edilməklə “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktı”nı qəbul etdi.

Sözügedən bəyannamənin mühüm müddəalarından biri də Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi ilə bağlıdır. Burada ölkənin təhlükəsizliyinin, dövlət sərhədlərinin toxunulmazlığının təmin edilməsi müqəddəs borc kimi vurğulanır. Bu müqəddəs borcu yerinə yetirən isə Heydər Əliyev yolunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev oldu. 44 günlük Vətən müharibəsində və 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirlərində qazanılan şanlı zəfərlər sayəsində artıq müstəqil Azərbaycan ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam təmin olunub.

Mübariz FEYİZLİ

28 aprel: İşğal muzeyi yaradılsın

İlham Əliyev:

“1917-ci ildə Rusiya imperiyası süqut etdikdən sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldı. Bu, 1918-ci ilin mayında qurulan, müsəlman dünyasında ilk demokratik respublika idi. Lakin o, yalnız 1920-ci ilin aprel ayınadək mövcud oldu - həmin vaxt Rusiyanın ordusu Azərbaycana daxil olaraq onu işğal etdi”

(26 avqust 2025. “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibə)

Heydər Əliyev:

“Mən Azərbaycan Kommunist Partiyasına 14 ilə yaxın rəhbərlik etmişəm, 28 aprel inqilabını ömrüm boyu tərənnüm etmişəm və mən qətiyyətlə deyirəm, 28 apreldə Azərbaycan işğal olunub. Azərbaycan Demokratik Respublikası zorakılıqla ləğv olunub. Əgər biz bunu qeyd etməsək xalqın qarşısında ikiüzlü olarıq!”

(30 avqust 1991 - ci il. Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sessiyası)

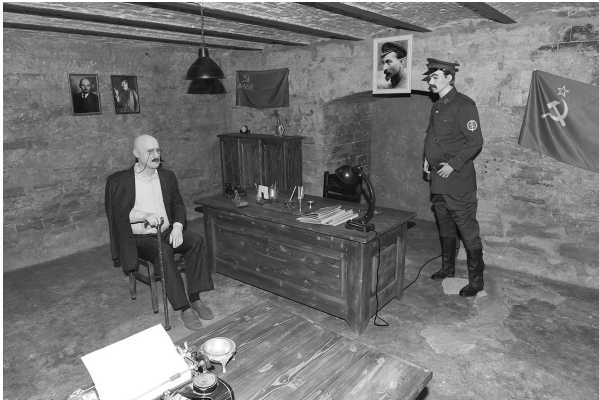
Yaxın və uzaq tariximizdə bir sıra qara səhifələr var. Onlardan biri də 1920-ci il aprelin 28-də baş verənlərdir. Keçmiş sovet dönməndə - təxminən 70 il ərzində xalqa bayram kimi sırılan bu tarix, əslində, müstəqilliyimizə vurulan ağır zərbə, məmləkətimizin işğalının növbəti mərhələsi idi. Bundan əvvəl Azərbaycan ərazisində mövcud olmuş kiçik dövlətlər - xanlıqlar Rusiya tərəfindən işğala məruz qalmış və torpaqlarımız bölünmüşdü. İmperiya qüvvələri bununla kifayətlənməmiş və qeyd olunan tarixdə respublikamıza soxularaq 1918-ci il mayın 28-də qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini də süquta uğrattılar.

Azərbaycan dövlətçiliyinin bərpası və ikinci Rusiya işğalı

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması, əslində, 1828-ci ildə baş tutan Rusiya işğalından sonra xalqımızın itirilmiş dövlətçiliyinin bərpası idi. Bu faktın özü cümhuriyyətin yaradılmasının nə qədər önəmli hadisə olduğunu bir daha təsdiqləyir. Əgər 1918-ci ildə Xalq Cümhuriyyəti qurulmasaydı, sonrakı mərhələdə SSRİ təşkil olunarkən Azərbaycan, bəlkə də, bu ittifaqın tərkibinə müttəfiq respublikalardan biri kimi yox, muxtar vilayət kimi daxil olardı. Eyni zamanda, tarixdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti olmasaydı, SSRİ-nin dağılmasından sonra ölkəmiz Rusiya Federasiyasının subyekti kimi hüquqi status qazana bilərdi.

1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması yalnız dövlətçilik tariximizdə

ximizin bərpası baxımından önəmli deyildi. Yeni respublikanın yaradılması, əslində, xalqımızın milli kimliyinin son dərəcə parlaq təcəssümü idi. Əgər cümhuriyyət yaşasaydı, süqut etməsəydi, daha böyük uğurlara imza atacaqdı. Ancaq Rusiyanın imperiya xisləti qonşuluqda belə bir müstəqil və müasir dövlətin mövcudluğunu inkar edirdi. Burada AXC-nin süquta uğradılması və Azərbaycan-

nın bütünlüklə işğal altına alınması məqsədlə ssenarilər hazırlanırdı. Həmin bədən planları 1920-ci ilin aprel ayında işə salındı...

AXC-nin Rusiya bolşevik qüvvələri tərəfindən süquta uğradılması faktiki olaraq Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işğalının yekunlaşması demək idi. Bunu həm müstəqil Azərbaycanın banisi Heydər Əliyev, həm də Prezident İlham Əliyev işğal faktı kimi dəyərləndiriblər. Heydər Əliyev hələ 29 avqust 1991-ci il tarixində Azərbaycan parlamentindəki çıxışında işğal faktının müstəqilliyin bərpası haqqında bəyannaməyə salın-

masını təkid etmişdi. Müdrik siyasətçi olan Heydər Əliyev Ali Sovetinin sessiyasındakı çıxışında açıq şəkildə bildirmişdi: “Mən Azərbaycan Kommunist Partiyasına 14 ilə yaxın rəhbərlik etmişəm, 28 aprel inqilabını ömrüm boyu tərənnüm etmişəm və mən qətiyyətlə deyirəm, 28 apreldə Azərbaycan işğal olunub. Azərbaycan Demokratik Respublikası zorakılıqla ləğv olunub. Əgər biz bunu qeyd etməsək, xalqın qarşısında ikiüzlü olarıq!”

Aradan illər ötəndən sonra Prezident İlham Əliyev də 1920-ci il 28 aprel olaylarını eyni baxış bucağından dəyərləndirir. Dövlətimizin başçısı bu günlərdə “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsində tariximizə ekskurs edərək vurğulayıb: “1917-ci ildə Rusiya imperiyası süqut etdikdən sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldı. Bu, 1918-ci ilin mayında qurulan, müsəlman dünyasında ilk demokratik respublika idi. Lakin o, yalnız 1920-ci ilin aprel ayınadək mövcud oldu - həmin vaxt Rusiyanın ordusu Azərbaycana daxil olaraq onu işğal etdi”

Əlavə şərhə ehtiyac yoxdur. Keçmiş sovet rejimi tarixdə baş verənləri fərqli, saxta, kar bir formada təqdim etsə də, zaman hər şeyi ələyərək öz yerinə qoyub. Baş vermiş işğal xalqımızın dövlətçilik tarixinə ağır zərbələr vurub.

İşğal muzeyinin yaradılmasının zəruriliyi

Muzeylər tarixin güzgüsüdür. Burada toplanan eksponatlar bizi keçmişə aparır, yaddaşımızı təzələyir. Azərbaycanda məhz 1920-ci il 28 aprel istilası ilə bağlı tarixi faktları özündə cəmləşdirəcək işğal muzeyinin yaradılması bu gün zərurət qismində çıxış edir. Həmin məşum tariximiz gələcək nəsillərə aşılmalıdır. Artıq keçmiş sovet respublikalarının bir çoxunda, o cümlədən Tal-

lində (Estoniya), Riqada (Latviya), Tbilisidə (Gürcüstan) belə muzeylər yaradılıb. Həmin muzeylərin milyonlarla ziyarətçisi qeydə alınıb.

Azərbaycanda da respublika əhəmiyyətli işğal muzeyinin yaradılması üçün zəmin var. Qeyd etmək ki, 2019-cu il mayın 24-də Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) inzibati binasında “Siyasi repressiya qurbanları muzeyi”nin açılışı baş tutub. Bu muzeyin 1925-ci ildən keçmiş rejimin əsas repressiya qurumlarının fəaliyyət göstərdiyi binada açılması rəmzi mənə daşıyır.

Muzeyin ekspozisiyasının əsasını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər, Milli Arxiv İdarəsinin Dövlət və Kino-Foto arxivlərində, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin arxivində saxlanan sənədlər və fotoşəkillər, həmçinin yerli sənətkarların hazırladıqları kompozisiyalar təşkil edir. Muzeyin əsas zalında “Danışan sənədlər” adlanan lövhədə repressiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı 1920-1930-cu illərdə qəbul edilmiş sənədlərin surətləri verilib. Azərbaycanda repressiyanı “qanunlaşdırın” ilk sənədlərdən biri kimi Bakı şəhər komendantının 1920-ci il 26 may tarixli əmri daha çox diqqəti cəlb edir. Əmrdə əks olunmuş “Hənsi evdən güllə atılsa həmin ev top atəsinə tutulacaq, 16 yaşından 50 yaşına qədər olan hər kəs mühakiməsiz güllələncək. Siqnal və yaxud nişan verənlər tutulduqları yerdə gülləbaran ediləcəklər” müddəası xalqımıza qarşı xüsusi amansızlığı açıq-aşın nümayiş etdirir. Diqqəti çəkən daha bir sənəd SSRİ Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin 1934-cü il 1 dekabr tarixli qərarıdır. Bu qərara əsasən terror aktlarına görə cinayət işlərinin istintaqı və baxılması on gündən artıq olmayan müddətdə başa çatdırılmalı, dindirilmələr tərəflərin iştirakı olmadan aparılmalı idi. Bu işlər üzrə hökmlərdən kasasiya şikayəti, həmçinin əfv haqqında vəsatətlərə yol verilmirdi, ölüm cəzası haqqında hökm qəbul edildikdən sonra dərhal yerinə yetirilirdi.

MÜBARİZ

Bakı Qərb üçün yeni inkişaf imkanları təqdim edir

Müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminə Azərbaycan Respublikası özünə-məxsus çoxvektorlu xarici siyasət kursu ilə seçilir. Regional və global proseslərdə milli maraqlara əsaslanan, pragmatik, qarşılıqlı bərabər hüquqlu münasibətlərə

Aİ-Azərbaycan əlaqələri: bərabər hüquqlu, səmimi və işgüzar

istinad edən siyasət yürütmək dövlətimizin əsas prioritetlərindəndir. Bu kontekstdə Avropa İttifaqı ilə münasibətlər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Çünki Azərbaycan - Aİ əlaqələri hər zaman işgüzar və tərəfdaşlıq dinamikasında inkişaf etmiş, qarşı-

lıqlı maraqlar müstəvisində qurulmuşdur. Əlaqələrin əsas dayaqlarından biri enerji əməkdaşlığıdır ki, bu sahə təkcə ikitərəfli münasibətlərin deyil, həm də Avropanın enerji təhlükəsizliyinin mühüm elementinə çevrilib. Azərbaycan bu əmək-

daşlıqla özünü etibarlı tərəfdaş kimi təsdiqləməklə yanaşı, həm də regionda sabitlik, integrasiya və dayanıqlı inkişaf proseslərinə töhfə verməkdədir.

Vurğulandığı kimi, Azərbaycan - Aİ münasibətləri siyasi dialoqdan tutmuş

enerji, ticarət, nəqliyyat, təhsil və humanitar sahələrə qədər geniş spektri əhatə etməkdədir. Bu əlaqələr ilərdir ki, inkişaf edir və qarşılıqlı etimad, real maraqlar əsasında dərinləşərək strateji məzmun qazanır.

Enerji dialoqu - Bakı ilə Brüssel arasında münasibətlərin mühüm həlqəsi...

Bəli, qurumla ölkəmiz arasında xüsusilə enerji əməkdaşlığı münasibətlərin mərkəzində dayanır. Azərbaycanın təşəbbüsü və liderliyi ilə həyata keçirilən “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi Avropanın enerji təhlükəsizliyi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu layihə sayəsində Azərbaycan özünü Avropa üçün etibarlı enerji tərəfdaşı kimi təsdiqləyib. 2022-ci ilin iyulun 18-də Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında “Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu”nun imzalanması isə bu prosesdə xüsusi yerə malikdir. Qeyd edək ki, Avropa bazarında Azərbaycan qazına ehtiyac ildən-ilə daha da çoxalır - bu isə yeni idxalçı ölkələrin ortaya çıxmasını şərtləndirir. Digər tərəfdən, paralel olaraq Azərbaycanın ixrac potensialı da artmaqdadır. Bu mənada, bütövlükdə, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında formalaşan enerji dialoqu əməkdaşlığın nadir formatı kimi səciyyələndirilir. Azərbaycan bu gün 12 ölkəyə qaz ixrac edir - onların 10-u Avropa ölkəsidir, 8-i isə Avropa İttifaqının üzvüdür. Bu, olduqca mühüm bir məqamdır - ölkəmizin planı 2030-cu ilə qədər qaz hasilatını daha 8 milyard kubmetr artırmaqdır. Bu gün 25 milyard kubmetr səviyyəsində olan bu göstərici təxminən 5 ildən sonra 33 milyard kubmetr təşkil edəcəkdir.

Enerji sektorundan kənarda da əməkdaşlığın perspektivləri genişdir. Azərbaycanla Aİ arasında ticarət döviyyəsi, investisiya mübadiləsi və nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafı iki tərəfli əlaqələrin mühüm istiqamətlərindəndir. Azərbaycan - Aİ münasibətləri həm də siyasi sabitlik, regional təhlükəsizlik və mədəni-humanitar əməkdaşlıq baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycanın çoxvektorlu siyasəti bu əlaqələrin davamlı və uzunmüddətli olmasına şərait yaradır, Avropa İttifaqı isə regionda etibarlı və pragmatik tərəfdaş kimi Azərbaycanın yanında yer alır.

Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) - Aİ üçün yeni nizamda ən vacib regional amil...

Təsədüfi deyil ki, avqustun 28-də Prezident İlham Əliyev Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Maqdalena Qrononu qəbul edərək qurum rəsmisi də Vaşinqtonda Ermənistanla münasibətlərin normalaşdırılması, sülh gündəliyi ilə bağlı əldə edilmiş mühüm nəticələrin regionda davamlı sülhün təmin olunmasına böyük töhfə verdiyini vurğulayıb. Qonaq Avropa İttifaqına üzv dövlətlərin də Azərbaycanla Ermənistan arasında əldə olunmuş sülhü dəstəklədiklərini bildirib. Maqdalena Qrono, həmçinin Avropa İttifaqının iki ölkə arasında razılaşdırılmış məsələlərin, o cümlədən nəqliyyat dəhlizlərinin həyata keçirilməsi prosesinə dəstək verməyə hazır olduğunu qeyd edib.

Göründüyü kimi, Azərbaycan son 5 ildə böyük geostrateji əhəmiyyətə malik olan coğrafiyada yeni inkişaf mərhələsi yaradıb, təhlükəsizlik arxitekturası formalaşdırıb. Bu, gələcək yüzilliyin proyektini qıymətləndirilən, dünyanın yeni dönmədə əsas ti-

carət xətti kimi mahiyyət kəsb edən Şərq-Qərb tranzitini daha da ön plana çıxarıb - M.Qrononun təmsilində Avropa məkanı belə Şərq-Qərb tranziti üzrə daşınmada Azərbaycanın əhəmiyyətini xüsusi vurğulayır. Avropa, hətta bütövlükdə Qərb Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) vasitəsilə daşın-

larında ölkənin rolu var. Bilirik ki, hazırkı mövcud yolların imkanları məhduddur. Ölkədən keçən yollar, həmçinin Orta Dəhlizin rolu alman iqtisadiyyatı üçün vacibdir, yaxşı perspektivdir və bu, daha maraqlı olacaqdır.

Beləliklə, Avropa məkanı da bütövlükdə prosesin uğurlu inki-

maların daha effektiv və tez çatdırılması amilini etiraf edir. Bu daşınmaların ən mühüm halqasını məhz Azərbaycan təşkil edir. Təsədüfi deyildi ki, bir müddət öncə Azərbaycanda səfərdə olan Almanıyanın Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer də eyni fikirləri səsləndirmişdi və bildirmişdi ki, “Yalnız Mərkəzi Asiya ilə deyil, həm də Uzaq Şərqlə, o cümlədən Cənub-Qərbi Asiya və Çinlə Almanıyanın ticarət əlaqə-

zur dəhlizi (TRİPP) Avropa ilə Şərq arasında əməkdaşlığın yeni mərhələyə qədəm qoymasına yol açacaq - paralel olaraq xətt üzrə əlaqələrin genişləndirilməsində, şəxsləndirilməsində Azərbaycanın regional rolu böyükdür. Cənubi Qafqaz və xüsusilə Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) həm Çinin Avropaya çıxış imkanlarını genişləndirəcək, həm də Aİ üçün yeni enerji və ticarət yolları yaradacaq.

Səmimi, dürüst və sülhpərvər yanaşma - inkişaf üçün ən vacib şərt...

Qeyd edilən görüşdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev Vaşinqtonda əldə olunan nəticələrin tarixi əhəmiyyət kəsb etdiyini deyərək, bu prosesdə Amerika Birləşmiş Ştatlarının rolunu xüsusi vurğulayıb. Dövlət başçısı qeyd edib ki, ABŞ-ın vasitəçiliyi ilə imzalanmış Vaşinqton Bəyannaməsi, sülh sazişinin paraflanması və Minsk qrupunun ləğv edilməsi ilə bağlı Azərbaycan və Ermənistanın birgə müdaciəti sülh prosesində atılan mühüm addımlardır. Görüşdə ölkəmizin Ermənistanla ikitərəfli əsasda etimad quruculuğu tədbirlərini dəstəklədiyi qeyd olunub. Azərbaycanın əsas hissəsi ilə onun Naxçıvan regionu arasında maneəsiz nəqliyyat və tranzit bağlantısının yaradılmasının vacibliyi bir daha vurğulanıb, xüsusilə Naxçıvanda nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi istiqamətində Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq üçün geniş imkanların olduğu bildirilib.

Həqiqətən də sülh prosesi nəinki tək cənubi Qafqaz üçün, eynilə Avropa məkanı üçün də yüksək iqtisadi inkişaf vəd edir. Nəzərə alsaq ki, dünyada artıq yeni siyasi-iqtisadi nizam formalaşmaqdadır. Cənubi Qafqaz Aİ-nin Şərq kontingenti ilə əlaqələrinin qurulmasında açar rolunu oynayacaq. Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) Aİ-yə bu yeni transformasiya dövründə özünün yeni inkişaf xəttini yaratmaqda açıq kömək göstərəcək. Başqa sözlə desək, Zəngəzur dəhlizi (TRİPP) Avropanın gələcəyi üçün mayak rolunu oynayacaq.

Yuxarıda da vurğulandığı kimi, əlaqələrin inkişafında bərabər hüquqlu, səmimi və işgüzar mühit formalaşdırılması bu məsələdə daha da irəliləy getməyə imkanlar yaradacaq. Aİ və onun tərkib hissəsi olan bəzi dövlətlər bölgəyə münasibətdi daha səmimi müstəvidə yanaşma sərgilərsə, bu, onların xeyrinə olacaqdır. Çünki əvvəlki nümunələrdə də birtərəfli münasibətlərin hansı mənfəti tendensiya və nəticələr formalaşdırdığını müşahidə etmişik. Bu baxımdan, Azərbaycanın formalaşdırdığı yeni situasiyadan daha səmərəli istifadə edilməli, münasibətlərin qarşılıqlı fayda üzərində qurulmasına hərtərəfli şərait yaradılmalıdır.

Pərviz SADAYOĞLU

BMT-də ilk dəfə...

2025-ci il avqustun 28-də “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyinin təmsilçiləri Cenevrədə BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlığının (OHCHR - The Office of the High Commissioner for Human Rights) Məcburi Yoxaçıxmalar üzrə Komitəsinin (CED - Committee on Enforced Disappearances) Katibliyi ilə görüş keçirib.

İtkin ailələri BMT, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsindən cavab gözləyir

Görüşdə “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyinin sədri Könül Behbudova Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində 3990 nəfər Azərbaycan vətəndaşının itkin düşdüyünü, onlardan 6 nəfərinin 2020-ci ildə 44 günlük müharibə zamanı itkin düşdüyünü diqqətə çatdırıb. Onların içərisində 71 nəfər uşaq, 284 nəfər qadın, 316 nəfər ahl şəxs olub. O, “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyinin Azərbaycanı itkin ailələrin sıralarında birləşdirdiyini qeyd edərək, BMT-nin, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin azərbaycanlı itkinlərin taleyinə aydınlıq gətirilməsi üçün səyləri artırmasının va-

cibliyini bildirib, onları itkin düşmüş Azərbaycan vətəndaşları barədə məlumatları təqdim etməsi üçün Ermənistanı çağırış etməyə səsləyib: “30 ildən çoxdur ki, Ermənistan bu barədə heç bir məlumat vermirdi. Biz 2023-cü ilin avqustunda BMT-nin Baş katibinə, BMT Baş Assambleyasının prezidentinə, BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının prezidentinə, BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarına müraciət edərək yenə xahiş etdik ki, Ermənistanı çağırış edilsin ki, itkin düşmüş şəxslərin taleyi barədə məlumatları açıqlasın, kütləvi məzarlıqların yerlərini Azərbaycan tərəfinə təqdim etsin. Bizə hələ cavab verilməyib. Beynəlxalq humanitar hüquq və onun əsas mənbəyi olan 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyalarının tələblərinə əsasən, silahlı münaqişələr zamanı itkin düşmüş şəxslər barədə onların ailələrinin məlumat almaq haqqı birmənalı şəkildə tanınır. Biz hüquqlarımıza hörmətlə yanaşılmasını istəyirik”.

Məcburi Yoxaçıxmalar üzrə Komitədə görüş zamanı Könül Behbudova 1 gün əvvəl atası vəfat etdiyi üçün bu toplantıya gəlməyən onun üçün çox çətin olduğunu

da dilə gətirib: “Mənim atam 1992-ci ildə Zəngilanda itkin düşmüş oğlu Abbas Behbudovun həsrəti, nisgili, ağrısı ilə bu dünyadan köçdü. Mən onun hümr mərasimini yarımçıq qoyaraq bura gəlmişəm ki, siz qardaşımın aqibəti barədə məlumat əldə

etməkdə bizə köməklik edəsiniz. Bu, atamın ən böyük arzusu idi. Atam da minlərlə itkin ailəsinin illərdir gözləri yollarda qalan nümayəndələri kimi xəbər gözləyirdi”.

Ermənistan müharibə canilərini cəzalandırmır

Görüşdə itkin İlham Dadaşovun anası Elmira Dadaşova, itkin Şahin Əliyevin anası Mahuru Şahin, itkin Azad Cabbarovun həyat yoldaşı Fəridə Cabbarova, itkin Saxavət Cəniyevin həyat yoldaşı Reyhan Cəniyeva, itkin Oqtay Məmmədovun həyat yoldaşı Pərvanə Məmmədova və “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyinin digər təmsilçiləri təəssüflə qeyd ediblər ki, Ermənistanla Azərbaycanı qarşı müharibə cinayətləri törətmiş şəxslərdən hələ bir nəfər belə məsuliyyətə cəlb olunmayıb, əksinə, müxtəlif vaxtlarda Ermənistan cəmiyyətində onlardan saxta qəhrəman obrazları düzəldilib.

5 ildə 28 kütləvi məzarlıq

İtkin ailələrinin üzvləri diqqətə çatdırıblar ki, 2020-ci ildən ötən 5 il ərzində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 28 kütləvi məzarlıq aşkarlanması döşətlə mənzərədir, insanların kütləvi halda qətl edilərək qeyri-insani qaydada basdırılması və izlərinin itirilməsi, bütün insani dəyərlərə hörmətsizlik, vəhşilikdir. Xatırladılıb ki, bir sıra hallarda isə insanlar ailə üzvləri və yaxınları ilə birlikdə itkin düşüb, bütöv ailələr və nəsilər məhv edilib. I Qarabağ müharibəsində 61 ailənin 2-dən 7-dək üzvü itkin düşüb, heç birinin aqibəti bilinmir. “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai

Birliyi tələb edib ki, Ermənistan kütləvi məzarlıqlarla əlaqədar xəritələri Azərbaycan tərəfinə təqdim etməlidir.

Zədələnən insan

Məcburi Yoxaçıxmalar üzrə Komitədə görüş zamanı itkin ailələri Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin onların doğmalarından xəbər gətirəcəyinə inamlarının ciddi zədələndiyini qeyd ediblər.

BMT itkin düşmüş şəxslər üzrə xüsusi məruzəçi institutu yaratsın

Görüşdə “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyinin təmsilçiləri itkin düşmüş şəxslər probleminin global mahiyyətli olduğunu, BMT-nin itkin düşmüş şəxslər üzrə xüsusi məruzəçisi institutunun yaradılmasına böyük ehtiyac olduğunu diqqətə çatdırıblar.

BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlığının (OHCHR - The Office of the High Commissioner for Human Rights) Məcburi Yoxaçıxmalar üzrə Komitəsinin (CED - Committee on Enforced Disappearances) Katibliyinin nümayəndələri - Gabriela Guzman, Albane Prophette Pallasco görüşdəki müzakirələrdən müvafiq qeydlər götürdüklərini bildiriblər.

Qeyd edək ki, bu, “Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyinin müraciətlərinə BMT səviyyəsində baxılmasına dair ilk haldır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının nüfuzlu “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına verdiyi müsahibə həm regional, həm də global siyasi gündəmdə mühüm hadisə kimi dəyərləndirilə bilər. Bu müsahibə bir tərəfdən Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsindən sonrakı qalib mövqeyini möhkəmləndirməklə, digər tərəfdən, Cənubi Qafqazda yaranmış yeni reallıqları beynəlxalq auditoriyaya təqdim etməklə fərqləndi. Prezident İlham Əliyevin sözləri aydın şəkildə göstərdi ki, Azərbaycan yalnız hərbi qələbə qazanan dövlət deyil, həm də sülh quruculuğunu prioritet seçən, regional sabitliyin əsas daşıqlarından birinə çevrilən ölkədir.

Dövlət başçısı müsahibəsində vurğuladı ki, Azərbaycanın müharibədən sonrakı siyasəti revanşist niyyətlərə deyil, davamlı sülhün təmin edilməsinə hesablıdır. Sülh sazişi təşəbbüsünün Bakının iradəsi ilə gündəmə gətirilməsi Azərbaycanın siyasi yetkinliyini və konstruktiv mövqeyini bir daha nümayiş etdirdi. Prezidentin “biz intiqamı döyüş meydanında aldıq”

ifadəsi isə milli qürurla yanaşı, uzaqgörən dövlətçilik müdrikliyinin bariz göstəricisi oldu.

Müsahibədə diqqəti çəkən mühüm məqamlardan biri də Azərbaycanın beynəlxalq arenada artan nüfuzu və diplomatik qətiyyətidir. İlham Əliyev ABŞ Prezidenti Donald Trampın vasitəçiliyi ilə əldə olunmuş sazişi tarixi dönüş nöqtəsi kimi qiymətləndirdi, Minsk Qrupunun fəaliyyətini isə artıq tarixi missiyasını başa vurmuş mexanizm kimi xarakterizə etdi. Azərbaycanın prinsipial mövqeyi sayəsində süni gərginlik yaranan bu strukturun fəaliyyətinə son qoyuldu və bu, ölkəmizin diplomatiyası üçün əlavə qələbə oldu.

Yaxın Şərqə dair açıqlamalar isə Azərbaycanın regional siyasətdə genişlənən rolunu təsdiqlədi. Azərbaycan yalnız enerji ixracatçısı deyil, həm də vasitəçi və humanitar diplomatiyanın aparıcı aktoru kimi çıxış edir. Suriyaya qaz tədarükü, İsrailə Suriya arasında təmasların qurulmasında vasitəçilik təşəbbüsləri Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş və balanslı güc icmicini daha da möhkəmləndirir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın münasibə bölgələrində təcrübəyə əsaslanan həssas yanaşmasını beynəlxalq auditoriyaya təqdim etməklə ölkəmizin regional sabitlikdə mühüm rol oynadığını vurğuladı.

Prezidentin çıxışında azad edilmiş ərazilərə qayıdış prosesinə də xüsusi yer ayrıldı. Böyük Qayıdış Proqramı çərçivəsində Qarabağda yeni şəhərlər və kəndlər salınır, infrastruktur bərpa olunur, minlərlə insan doğma yurduna qayıdır. Bu, yalnız torpaqların hərbi yolla azad edilməsi deyil, həm də həmin torpaqlarda müasir həyatın bərpası ilə müşayiət olunan strateji dövlətçilik missiyasıdır.

Zəngəzur dəhlizi məsələsi isə müsahibənin strateji çəkisi ən yüksək mövzularından biri oldu. Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, TRİPP layihəsi təkcə Azərbaycanın Naxçıvanla quru yolunu bərpa etmir, həm də Asiyanı Avropa ilə birləşdirən yeni strateji xətt formalaşdırır. Bu dəhliz Azərbaycanın tranzit imkanlarını daha da genişləndirəcək, Ermənistanı iqtisadi integrasiyaya cəlb etməklə regionun sabitliyinə töhfə verəcək.

rəcə.

Müsahibədə İranla əlaqələrdə qarşılıqlı faydaya əsaslanan pragmatik siyasət, Rusiya ilə münasibətlərdə isə bərabərlik və qarşılıqlı hörmət prinsipləri açıq şəkildə ifadə olundu. Azərbaycan bir tərəfdən Araz dəhlizi kimi layihələrlə İranla əməkdaşlığı gücləndirir, digər tərəfdən Rusiyanın məsuliyyətsiz davranışlarına qarşı prinsipial mövqe nümayiş etdirir. Bu, ölkəmizin müstəqil xarici siyasət kursunun və milli maraqlara söykənən diplomatik xəttinin bariz göstəricisidir.

Prezident İlham Əliyevin müsahibəsində vurğuladığı məzhəbçilik məsələsi isə Azərbaycan modelinin universal dəyəərə çevrildiyini göstərir. Şiə və sünni vətəndaşların eyni məsciddə ibadət etməsi, müxtəlif dinlərin harmonik şəkildə birgə yaşaması ölkəmizi islam dünyası üçün nadir birlik nümunəsinə çevirib.

Türk Dövlətləri Təşkilatı barədə açıqlamalar isə Azərbaycanın gələcəyə baxışını bir daha nümayiş etdirdi. Prezident İlham Əliyevin sözlərinə görə, türk dövlətlərinin birliyi gələcəkdə global güc mərkəzinə çevrilə bilər.

Qələbədən global liderliyə aparan yolun memarı

cəkdə global güc mərkəzinə çevrilə bilər. Azərbaycanın bu qurumun fəal təşəbbüskarlarından biri olması onun strateji vizionunu təsdiqləyir.

Nəticə etibarilə, “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibə Azərbaycan diplomatiyasının, regional liderlik missiyasının və dövlət başçısının uzaqgörən siyasətinin global auditoriyaya təqdimatı oldu. Prezident İlham Əliyev göstərdi ki, Azərbaycan artıq yalnız müharibədə qalib gələn dövlət deyil, həm də regionun gələcəyini müəyyənləşdirən siyasi gücdür. Bu müsahibə Azərbaycanın beynəlxalq mövqeyinin daha da gücləndiyini, onun əsəsinin global miqyasda daha gur eşidildiyini sübut etdi.

Bu gün Azərbaycan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə öz taleyini özü müəyyənləşdirən, sülh və sabitlik uğrunda mübarizədə yol göstərən, regionda yeni tarixi mərhələnin əsasını qoyan qalib dövlət kimi tarix yazır. Azərbaycanın sözü artıq sadəcə bir dövlətin mövqeyi deyil - regionun, türk dünyasının və bəşəriyyətin gələcək sabitliyi üçün strateji çağırışdır. Prezident İlham Əliyevin liderliyi isə bu çağırışı reallığa çevirən qüdrətli siyasiradədir.

Kərim QƏNBƏROV,
Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert

\$ƏT-in Çin zirvəsi

Qlobal Cənubun ən böyük təsisatlarından biri

\$ƏT nisbətən gənc təşkilat olsa da, qısa müddətdə yüksək beynəlxalq nüfuz qazanmağa nail olub. Hazırda \$ƏT Qlobal Cənubun ən böyük təsisatlarından biridir. Qurum 2001-ci ildə Qazaxıstan, Çin, Qırğızıstan, Rusiya, Özbəkistan və Tacikistan tərəfindən Şanxayda təsis olunub. Hazırda \$ƏT-in 10 üzvü (Qazaxıstan, Çin, Rusiya, Qırğızıstan, Özbəkistan, Tacikistan, Pakistan, Hindistan, İran, Belarus), 2 müşahidəçi üzvü (Əfqanıstan, Monqolustan) və 14 dialoq tərəfdaşı (Azərbaycan, Türkiyə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Böhrayn, Ermənistan, Misir, Kamboca, Qətər, Küveyt, Maldiv, Myanma, Nepal, Səudiyyə Ərəbistanı, Şri-Lanka) var.

Təşkilatın əsas məqsədləri üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı etimad və qonşuluq münasibətlərinin gücləndirilməsi, siyasət, ticarət və iqtisadiyyat, elm və texnologiya, mədəniyyət, o cümlədən təhsil, enerji, nəqliyyat, turizm, ətraf mühitin qorunması və digər sahələrdə səmərəli

Qeyd etdiyimiz kimi, Ermənistan \$ƏT-in Çin sammiti ərəfəsində quruma tamhüquqlu üzvlük məsələsini aktuallaşdırıb. “Biz \$ƏT-ə daxil olmaq üçün müraziət etməmişik və bu, bizim balanslaşdırılmış yanaşma siyasətimizin məntiqinə uyğun gəlir”, - deyər Baş nazir Nikol Paşinyan bildirib.

Bununla bağlı son açıqlamalardan biri isə Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyandan gəlib. Lakin o, \$ƏT-ə yalnız ölkəsinin deyil, həm də Azərbaycanın üzvlüyündən bəhs edib. A.Mirzoyan Ermənistanın İctimai Televiziyasına müsahibəsində bildirib: “Biz hesab edirik ki, həm bizə, həm də Azərbaycana Şanxay

əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, regionda sülh, təhlükəsizlik və sabitliyin əldə edilməsi üçün birgə səylərin göstərilməsi, yeni siyasi və iqtisadi beynəlxalq düzənin yaradılması üçün addımların atılmasından ibarətdir. \$ƏT-ə üzv dövlətlərin ümumi ərazisi 30 milyon kvadratkilometr (Avrasiya ərazisinin 3/5), əhalisi isə 1,5 milyard nəfərdir (dünya əhalisinin 1/4).

Əməkdaşlıq Təşkilatına üzvlük verilə bilər və verilməlidir. Və biz beynəlxalq tərəfdaşlar kimi qarşıda gələn sammitə dəvət olunmuşuq və iştirak edəcəyik”. Ermənistan XİN rəhbərinin bu açıqlaması müzakirələrə yol açır. Sual yaranır: Azərbaycanın və Ermənistanın eyni vaxtda \$ƏT-ə üzvlüyə qəbul edilməsi perspektivi necə ola bilər? Bu, əlbəttə ki, üzv dövlətlərin siyasi iradəsindən asılı ola-

Qarşılıqlı maraqlara əsaslanan əməkdaşlıq

Məlum olduğu kimi Azərbaycanın xarici siyasəti multiregional səciyyə daşıyır. Beynəlxalq səviyyədə nümunəvi inkişaf modelinə və hər cəhətdən müsbət imicə malik olan respublikamız daha çox ölkə və beynəlxalq təşkilatla sıx əlaqələr qurmağı hədəfləyib və bu istiqamətdə böyük uğurlara imza atıb. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının regional və global səviyyədə böyük perspektiv vəd et-

Həm ərazisinə, həm də əhalisinə görə dünyanın ən böyük ölkələrindən bir neçəsinin üzv olduğu Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (\$ƏT) növbəti Zirvə görüşünə Çin ev sahibliyi edəcək. Tədbir 31 avqust - 1 sentyabr tarixində bu ölkənin Tyançzin şəhərində

keçiriləcək.

\$ƏT-in növbəti sammiti ilə bağlı yayılan xəbərlər sırasında Ermənistanın da quruma üzv olmaq istəyi xüsusi diqqət çəkir. Artıq rəsmi İrəvan bununla bağlı müvafiq müraziət də ünvanlayıb ki, bu da müəyyən suallar doğurur.

məsini, geniş iqtisadi potensial, siyasi dividentlər amilini, həmçinin qurumun prinsiplərinin, məqsədlərinin Azərbaycanın gündəliyinin bir çox məsələləri ilə üst-üstə düşməsinə nəzərə alan ölkə rəhbərliyi \$ƏT-lə əlaqələrin genişlənməsinə güclü siyasi iradə göstərir. 2015-ci ilin 9-10 iyul tarixlərində Rusiyanın Ufa şəhərində keçirilmiş \$ƏT-in Zirvə toplantısı zamanı qəbul edilmiş qərara əsasən Azərbaycana \$ƏT-də dialoq üzrə tərəfdaş statusu verilib. Prezident İlham Əliyev 17 may 2016-cı il tarixində

“Azərbaycan Respublikasına Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının dialoq üzrə tərəfdaşı statusunun verilməsi haqqında” Memorandumu təsdiqləyib. Ölkəmiz, eyni zamanda, bir neçə il öncə təşkilatdakı statusunu müşahidəçi statusuna qədər yüksəltmək üçün \$ƏT-in Katibliyinə rəsmən müraziət edib. Ancaq hələlik bu məsələ bəzi üzv dövlətlərin subyektiv yanaşmalarına görə həllini tapmayıb. Getdikcə möhkəmlənən Azərbaycan - \$ƏT əlaqələrində diqqət çəkən mühüm məqamlardan biri ondan ibarətdir ki, Prezident İlham Əliyevin xüsusi dəvət əsasında \$ƏT-in Zirvə görüşlərində iştirakı ənənə halını alıb.

Azərbaycanın və Ermənistanın eyni vaxtda \$ƏT-ə üzvlüyə qəbul edilməsi perspektivi

Dəhlizinin açılması ilə bağlı ümumi razılığa gəliblər. Bu dəhliz \$ƏT ölkələri üçün də mühüm kommunikasiya bağlantısı olan Transxəzər marşrutunun bir qolu kimi inkişaf etdiriləcək. Bu isə daşımalar üçün daha geniş imkanlar deməkdir.

Ancaq əlbəttə ki, Azərbaycanla Ermənistanın \$ƏT-ə nə vermək imkanları fərqlidir. Qeyd edək ki, Azərbaycan qurumda təmsil olunan əksər dövlətlərlə ikitərəfli platformada siyasi dialoqu və bu əsasda iqtisadi məzmunlu əməkdaşlığı uğurla inkişaf etdirir, hətta ayrı-ayrı ölkələrlə strateji tərəfdaşlıq sənədləri imzalayıb. Bu baxımdan Azərbaycanın \$ƏT-də təmsilçiliyi arzuolunandır və bu yolda hər hansı bir maneə yoxdur. Eyni zamanda, respublikamız regionda nəqliyyat bağlantılarının, o cümlədən də Şimal-Cənub, Şərq - Qərb marşrutlarının və Orta Dəhlizin inkişaf etdirilməsinə mühüm

töhfələr verib. Ermənistan barəsində isə bu fikirləri ifadə etmək mümkün deyil. Otuz il davam etdirdiyi işğalçılıq siyasəti bu Ermənistanı bütün regional layihələrdən kənarda qoyub və dalan ölkəyə çevirib. İndi bu ölkə üçün yeni perspektivlər açılıb. Ermənistanın iteqrasiya imkanlarının genişlənməsi üçün yekun sülh sazişinin imzalanması mühüm şərtidir. Bundan ötrü rəsmi İrəvan üzərinə götürdüyü öhdəlikləri mümkün qədər tez yerinə yetirməlidir.

Ermənistanın \$ƏT-ə üzvlüyü ilə bağlı sual doğuran digər vacib məsələ isə bu ölkənin həm də Avropa İttifaqına (Aİ) üzvlük kursu götürməsidir. O reallığı nəzərə almaq lazımdır ki, beynəlxalq səviyyədə Aİ və \$ƏT bir-birinə zidd qurumlar kimi qəbul olunur...

Mübariz ABDULLAYEV

Zəfərin mübarək, Türkiyə!

103 illik tarix...

Birinci Dünya müharibəsində Osmanlı Türkiyəsi də bütün qüvvələrini səfərbər edərək müharibəyə qoşuldu. Bu qanlı müharibə Türkiyəni zəif salmışdı. Antanta dövlətləri Osmanlı bu savaşda tam məğlubiyyətə uğratmışdı. 1918-ci il oktyabrın 30-da qalib dövlətlərlə Türkiyə arasında “Mudros” adlı təslimçi barışıq sənədi imzalandı. Bu anlaşmaya əsasən, Türkiyə parçalanırdı. Bununla da işğalçı ölkələr istədiyi şəkildə böyük türk torpaqlarında hegemonluq edə bildirdi. Ölkənin şərqində Ermənistan dövləti yaratmaq da bu plana daxil idi. Bu planları həyata keçirmək üçün Yunanıstan istilasından bəhrələnilirdilər. 1919-cu il mayın 15-də yunan qoşunları imperialist ölkələrin hərbi gəmilərinin köməyi ilə İzmir işğal etdi. İngilis qoşunları isə İstanbulun içərilərinə doğru irəliləyirdi.

İzmirin işğalından sonra işğalçı dövlətlərin Türkiyəni parçalamaq siyasətinə qarşı ölkədə milli azadlıq hərəkatı başladı. Artıq müharibədən yorulmuş Osmanlı türkləri yənidən özlərində güc taparaq düşməne müqavimət göstərdi. Beləliklə, Mustafa Kamal Paşanın rəhbərliyi ilə 1919-cu il mayın 19-da Türkiyənin milli qurtuluş səvəsi başladı.

Mustafa Kamal Paşa Osmanlı ordusunun ən istedadlı generallarından biri idi. Onun rəhbərliyi altında birləşən müqavimət qüvvələri 1920-ci il aprelin 23-də Ankarada Türkiyə Böyük Millət Məclisinə toplanırlar. Mustafa Kamal Paşa məclisin sədri seçilib. Bundan sonra parlament Milli Qurtuluş Savaşı başlandıqını elan edir. Bu ağır və çətin günlərdə ümumi səfərbərlik elan olunur. Qadın, gənc, uşaq, yaşlı demədən hər kəs könüllü olaraq ordu sıralarına yazılır, vətəninin, torpağının xilasına tələsirdi. Amma içəridən bu hərəkata mane olan düşmənlərin də sayı az deyildi. Belələri xəyanətdən və yunan tərəfə keçməkdən çəkinmirdilər ki, bu da Atatürkün planlarına mane olurdu. Buna baxmayaraq, həmin günlərdə Mustafa Kamal Paşa özünü xalqına tutaraq bildirdi: “Efəndilər! Dahildə və həriçteki düşmənlərimiz istər çox, istər az olsun, fəaliyyətlərinin genişliyi ne olursa-olsun, kəsın başarı, son başarı məşru bir amaç izləyənler olacaqtır”.

26 avqust 1922-ci il tarixində səbah saat 05.30-da topçuların atəşiyə Kocatəpədə

Hər bir xalqın tarixində silinməz izlər qoyan əlamətdar günlər olur. 30 avqust tarixi də qardaş Türkiyə üçün unudulmaz

Zəfərə gedən yol...

Meydan Savaşı başlayır. Savaş Baş Komandan Mustafa Kamal Paşa idarə etdiyi üçün bu savaş “Meydan Savaşı” adını alır. Minlərlə türk əsgəri, gənci, qadını, qocası şəhid olur bu savaşda. Amma bir qarış torpaq düşməne güzəştə gedilmir. Türkiyənin böyük qurbanlar və dağıntılar bahasına siyasi müstəqilliyini əldə etməsi onun çoxəsrlilik tarixində dönüş nöqtəsi oldu. Türk xalqının milli müstəqillik uğrunda apardığı azadlıq mübari-

gündür. 103 il öncə - 1922-ci ildə Mustafa Kamal Atatürkün başçılığı ilə Türkiyə yadelli işğalçılardan azad edilmişdi. Tarixin bu səhifələrini vərəqlədikcə qəhrəman türk millətinin yurd, torpaq sevgisi ilə alış-b-yandığına, vətənpərvərliyinə, döyüşkənliyinə bir daha şahidlik edirik...

Bir xalqın özünü ön qorxulu, ölümcül məqamda belə ayaqda saxlaması, ümid-

Böyük Zəfərə qardaş dəstəyi

Azərbaycan o ağır illərdə də maddi və mənəvi yardımını qardaş Türkiyədən əsirgəmədi. Bu dönmənin tədqiqatçıları yazırlar ki, Mustafa Kamal Paşa 1921-ci il martın 17-də, yəni 2-ci İnönü savaşından öncə Nəriman Nərimanova məktub ünvanlayaraq, maliyyə dəstəyinə böyük ehtiyac duyulduğunu bildirmişdi. N.Nərimanov dərhal bütçədə olan 500 kiloqram qızılı Ankaraya, xeyli miqdarda silah-sursatı da

sizləşməməsi, təhlükəyə qarşı durmaq gücü, yenilməzliyi onun qeyri-adiliyindən xəbər verir. Daim fitri imkanlarına inanaraq, imkansızlıqdan üstün olan, yenilməyi ölüm sayan türklər mahiyyətə hər zaman qələbə haqqında düşüncə və çox hallarda buna nail olub. Türkün böyüklüyünü, xarakterini, başçısı siqlətini, insan-sevərliyini müasir dünya gözəl tanıyır.

lariq. Hər zaman və hər şəraitdə bir-birimizin əlindən tutacağıq. 1918-ci ildə siz bizim əlimizdən tutdunuz. Bizi ölümdən qurtardınız. Bu gün biz sizin qardaşınız olaraq əlinizdən tutmağa çalışırıq. İmkanımız çatdığı qədər pul göndərəcəyik. Bu gün sizin üçün etmək istədiyimiz bir qardaşın, başqa bir qardaşı üçün etmək istədiyindən başqa bir şey deyil”.

Bir əsr əvvəl Türkiyənin Böyük Zəfərinə göstərilən yardım Azərbaycanın əlindən vəfa borcu olaraq tutdu. Dar gündə qardaşın qardaş vəfa borcunu yerinə yetirən Türkiyə 44

günlük Vətən savaşında Azərbaycanın yanında oldu, xalqımıza böyük dəstəyini əsirgəmədi. Türk millətinin Meydan Savaşında əbədi azadlığınə qovuşması hər il 30 avqust Zəfər bayramı kimi respublikamızda da qeyd olunur. Artıq 5 ilə yaxındır ki, türk dünyası İlham Əliyevin sərkərdəliyi ilə qüdrətli Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən savaşında qazandığı Böyük Zəfəri də bayram edir.

Yeganə BAYRAMOVA

Qeyri-neft ixracında yüksək artım

2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanın qeyri-neft ixracı artaraq 2,09 milyard dollar təşkil edib. Bu, ötən ilin 7 ayı ilə müqayisədə 11,4 faiz artım deməkdir.

Qeyri-neft məhsullarının ixracında yeyinti səsktorunun payında daha yüksək artım qeydə alınıb. İxrac mallarının strukturunda şəkər ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 10,9

milyon dollar və ya 55,1 faiz, meyvə-tərəvəz 122,6 milyon dollar və ya 31,9 faiz, kimya sənayesi məhsulları 45,2 milyon dollar və ya 30,4 faiz, qara metallar və onlardan

hazırlanan məmulatlar 8,6 milyon dollar və ya 19,1 faiz, pambıq iplik 2,6 milyon dollar və ya 18,2 faiz, çay 317 min dollar və ya 8,8 faiz artıb.

Yeddi ayda 2 milyard dollardan çox məhsul ixrac olunub

Qızıl qeyri-neft ixracında ilk yerdə qərarlaşıb

Cari ilin yeddi ayında aqrar məhsulların ixrac dəyəri 551,4 milyon dollar, aqrar-sənaye məhsullarının ixrac dəyəri 178,8 milyon dollar bərabər olub. Bütövlükdə aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının birgə ixracı 22,1 faiz artaraq 730,2 milyon dollar təşkil edib. Qeyd olunan dövrdə ixrac edilmiş qeyri-neft sektoruna aid malların siyahısında

qızıl 178,8 milyon dollarla birinci olub. Bu siyahıda pomidor 156,9 milyon dollarla ikinci, pambıq lifi 108,1 milyon dollarla üçüncü yerdə qərarlaşıb.

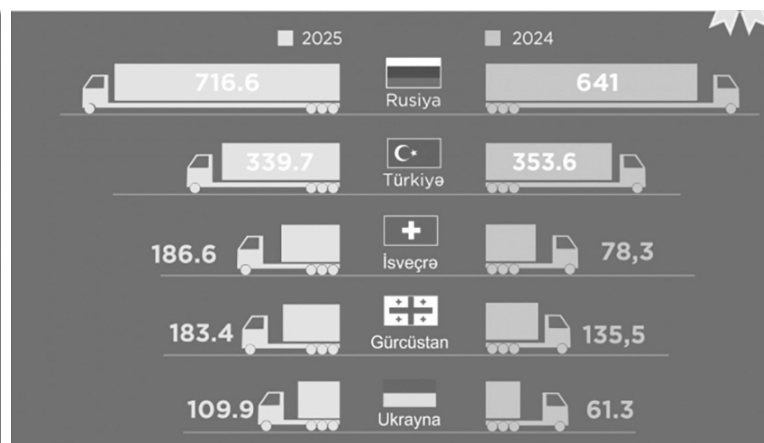
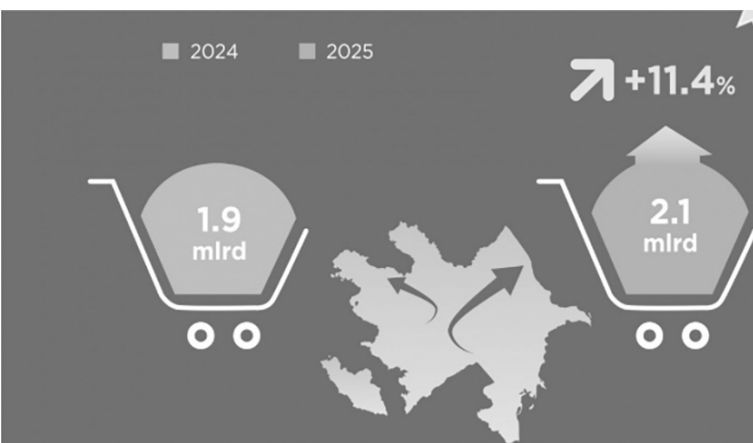
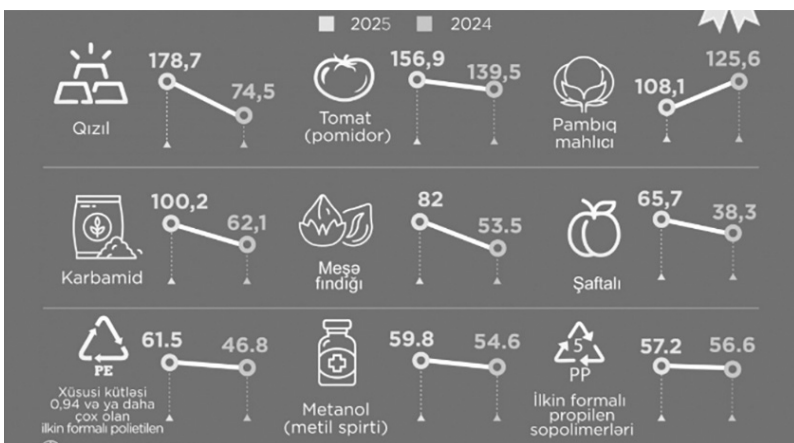
Azərbaycanın qeyri-neft ixracında Rusiya Federasiyası 716,6 milyon dollarla ilk yeri tutur. Türkiyə 339,7 milyon dollarla ikinci, İsveçrə 186,6 milyon dollarla üçüncü,

Gürcüstan 183,4 milyon dollarla dördüncü, Ukrayna 109,9 milyon dollarla beşinci yeri bölüşür. Qeyri-dövlət ixracatçı subyektlərin reytingində isə “PRIME COTTON” MMC, “Azərbaycan İnterneyşnl Mayninq Kompani Limited Şirkəti”nin Azərbaycandakı Nümayəndəliyi, “Export Stream” MMC, “Baku Steel Company” QSC, “Azərbaycan Şəkər İstehsalat Birliyi” MMC, “UYTROP” MMC, “P-AQRO” MMC ilk yerləri tutur.

Peyk məhsullarının ixracında rekord

Azərbaycanın qeyri-neft ixracında yeni nəsil xidmət ixracı hesab edilən peyk telekommunikasiya xidmətləri də öz imkanlarını genişləndirib. 2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi (“Azərkosmos”) tərəfindən dünyanın 41 ölkəsinə 10,1 milyon dollar dəyərində peyk telekommunikasiya xidmətləri ixrac edilib. “Azərkosmos”un xidmət

ixracından əldə etdiyi gəlir onun ümumi gəlirlərinin 66 faizini təşkil edib. Həsabat dövründə peyk telekommunikasiya xidmətlərinin ixracının ilk beşliyində 2,7 milyon dollarla Böyük Britaniya ilk yeri sahibdir. Sonrakı yerlərdə 2,1 milyon dollarla Lüksemburq, 498,9 min dollarla Nigeriya, 461 min dollarla Türkiyə və 417,5 min dollarla Misir qərarlaşıb.

Ənənəvi bazarlardan yeni bazarlara keçid...

Hökumətin hədəfi ixracın şəxələndirilməsi, ənənəvi bazarlardan yeni bazarlara keçidin təmin olunmasıdır. Bu məqsədlə yerli şirkətlərin ixracla bağlı xarici ölkələrdə sertifikat və patentlərin alınmasını sadələşdirilməsi, ixracla əlaqəli tədqiqat-inkişaf proqram və layihələrinə çəkilən xərclərin dövlət büdcəsi hesabına ödənilməsi və əlavə güzəşt alətlərinin tətbiqi üzərində işlər aparılır. Motivasiyaedici tədbirlərdən biri logistik subisiya mexanizminin tətbiqidir. Yeni mexanizm ixracla məşğul olan sahibkarların sərhəd-keçid məntəqələrində asan tranzit sisteminin yaradılması, gömrük sərhədkeçmə prosedurlarının sadələşdirilməsi, logistika üzrə güzəştlərin verilməsini və tarif səmərə-

liliyi üzrə təşviqlərin tətbiqini nəzərdə tutur. Eyni zamanda, yeni və qeyri-ənənəvi bazarlara ixracı stimullaşdırmaq üçün müxtəlif təşviq mexanizmlərinin verilməsi gözlənilir. Ən mühüm güzəşt aləti isə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə fəaliyyət göstərən biznesin xarici bazarlara çıxışında dövlət dəstəyi tədbirlərinin həyata keçirilməsi, onların ixrac fəaliyyəti üzrə logistik xərclərinin tam şəkildə qarşılanmasıdır.

Ümumilikdə, bütün bütün bu tədbirlərin məqsədi ixrac coğrafiyasının şəxələndirilməsinə töhfə vermək, ənənəvi bazarların tranzitini yeni istiqamətlərə yönəltmək, bununla da daha yüksək gəlir gətirən ixrac pötensialını formalaşdırmaqdır.

portal Azərbaycanda istehsal olunan rəqəbatqabiliyyətli və ixracəyümlü məhsulların xarici bazarlara təşviqiə dəstək verir. Həmçinin ölkəmizdə biznes mühitinin yaxşılaşdırılması üçün ixracatçı sa-

Azərbaycan məhsulları ilk dəfə “Alibaba”da ilk üçlükdə yer alıb

hibkarlara nəqliyyat, logistika, ödəniş və sertifikatlaşdırma, sahəsində dəstək göstərir. Portal ixrac sektorunda tərəf kimi xarici ölkələrin biznes nümayəndələri ilə elektron ticarətin intensiv aparılmasını təmin edən çevik bir struktura çevrilib.

“Azexpot” portalının global rəqəmsal ticarət platformalarına inteqrasiyası ənənəvi bazarlardan fərqli yeni bazarlara çıxış imkanlarına da əlverişli mühiti təmin edib. Nəticədə portal “Made in Azerbaijan” məhsullarının ixrac istiqamətlərinin genişləndirilməsində də böyük rol oynayan resursa çevrilib. “Azexpot” Azərbaycan istehsalat olunan məhsulların ixracını dəstəkləyən “Alibaba.com”, “eBay.com”, “Wholesale”, “Amazon”, “Ail.biz” kimi dünya elektron ticarət platformalarına inteqrasiya olunub və Azərbaycan məhsullarına beynəlxalq bazarlarda sərfəli potensial alıcı tapmaqda mühüm vasitəçiyə çevrilib. İndiyə kimi həmin sifarişçilərdən 1 milyard dollardan artıq sorğular daxil olub.

“Azexpot” portalının dəstəyi ilə Azərbaycan məhsulları ilk dəfə dünyanın ən iri elektron ticarət platformalarından biri olan “Alibaba.com”da öz kateqoriya-

sı üzrə global reytingdə ilk üçlükdə yer alıb. Bu nailiyyət Azərbaycan istehsalçıları üçün elektron ticarətin açdığı yeni imkanların bariz göstəricisidir.

Ticarət Evləri ixracı təşviq edir

Azərbaycanda qeyri-neft ixracının artmasında Ticarət Evlərinin də mühüm əhəmiyyəti var. Azərbaycan məhsullarının xarici bazarlara çıxarılması, satışının təşkili və əlaqələndirilməsində Ticarət Evlərinin imkanları kifayət qədər böyükdür. Hazırda Rusiya, Belarus, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Qətər, Ukrayna, Polşa, Latviya, Çin, Qazaxıstanda Azərbaycanın Ticarət Evləri fəaliyyət göstərir və bu uğurlu platforma Azərbaycan məhsullarının təkə satış və tanınması üçün əhəmiyyət daşıyır, bu cür iqtisadi strukturlar həm də iki ölkə arasında faydalı iqtisadi əlaqələrin inkişafına töhfə verir.

tisadi müzakirələr üçün vahid ixrac zənciri formalaşdırır. Son bir ildə Çində Azərbaycan Ticarət Evlərinin sayının artımı müşahidə edilir. Bu ölkənin Pekin, Şanxay, Çindao, Cancangciye, Sian, Çendu, Harbin, Cinan, Uhan və Urumçi şəhərlərində Azərbaycanın Ticarət Evləri fəaliyyət göstərir ki, bu ixracın məhsabını genişləndirir. Eləcə də Kərfəz ölkələrində Ticarət Evləri açılıb, digərlərinin yaradılması işləri sürətləndirilib. Bütün bunlar isə yaxın illərdə ixracın həcmində daha da artımın təmin edəcəkdir.

E.CƏFƏRLİ

Vətənpərvər gənclik olmazsa...

Gələcəyini düşünən dövlət gənclərin inkişafına qayğı göstərir

Tarix hər zaman sübut edib ki, bir dövlətin gəncləri vətənpərvər olmadığı təqdirdə həmin cəmiyyətlərdə müəyyən parçalanmalar gedə bilər. Belə ölkələrdə milli kimliyin zəifləməsi, gənclərin öz tarixi, mədəniyyəti və adət-ənənələrini dərk etməməsi, cəmiyyətə bağlılığın azalması kimi hallar yaşanır. Bundan başqa, sosial məsuliyyət hissi zəifləyir, tarixi və mədəni irsin qorunmasında boşluq yaranır, tarixi qəhrəmanlar və milli dəyərlər unudula bilər.

Vətənpərvərlik gənclərdə məsuliyyət, dözümlülük və liderlik bacarıqlarını gücləndirir. Bu hiss olmazsa, gənclərin şəxsiyyət inkişafı da ləngiyə bilər. Sevin-dirici haldır ki, Azərbaycan gəncləri tarixən vətənpərvər ruhda böyüyüblər, dövlətimizin bu sahədə siyasəti tədqirəlayıqdır. Bu, həm fərdi, həm də ictimai inkişaf baxımından çox önəmlidir.

Gənclərin vətənpərvər ruhda yetişməsi üçün hər zaman sistemli və davamlı işlər aparılır. Bu siyasət gənclərin milli kimlik və vətən sevgisini qoruyub saxlayıb.

Məlumdur ki, məhz gəncləri-mizdəki vətənpərvərlik, vətəne bağlılıq hisləri sayəsində heç bir qüvvə qabağımızda dura bilmədi. İkinci Qarabağ müharibəsindən əvvəl, müharibə zamanı və müharibədən sonra bizi hədələməyə çalışırdılar. Amma bütün səylər puça çıxdı. Çünki heç kim gənclərimizin iradəsini əyə bilmədi. Vətənpərvər gənclərimiz ləyaqətimizi, qürurumuzu, müstəqilliyimizi heç kimə güzəştə getməyib, getməyəcək də.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Ailələrin təbliğatdır vacibdir

F.Şahbazlı vurğulayıb ki, bu istiqamətdə gənclərin birləşdiyi təşkilatların üzünə böyük məsuliyyət düşür: “Onlar da gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi üçün çalışmalıdırlar. Ölkə başçısının qeyd etdiyi istiqamətdə müvafiq qurumlar Elm və Təhsil Nazirliyi, Gənclər və İdman Nazirliyi, eyni zamanda, ictimai təşkilatlar rol oynamalıdır-lar.

Təbii ki, bu mövzuda ən vacib məqamlardan biri ailələrin apardığı təbliğatdır. Hər şeydən əvvəl üzərində yaşadığımız, suyunu içib, çörəyini yedikimiz Azərbaycanın varlığı bizi ona sədaqətlə xidmət etməyə, ona bağlı yaşamağa sövq edir.

İndiki halda hesab edirik ki, Azərbaycan gəncliyi olduqca vətənpərvər, Vətənə, millətə sevgi duyacaq ruhda yetişib. Əminəm ki, bu gənclik özümdən sonrakı gəncliyi də belə vətənpərvər yetişdirəcək. Bu gün ölkəsini sevvən, Vətəninə sonsuz sevgi ilə bağlı olan hər bir Azərbaycan gəncliyi müstəqilliyimizin əbədi olmasını uğrunda mübarizə aparmığa hər an hazırdır”.

Sahib

Azərbaycan-Körfəz regionu integrasiyası genişlənir

Zəngəzur Dəhlizi Körfəz ölkələrini böyükhəcmli beynəlxalq daşınmalara cəlb edəcək

Azərbaycanla Körfəz ölkələri arasında siyasi, iqtisadi, humanitar əlaqələr də son illərdə intensivləşərək yüksək səviyyəyə qalxıb. Respublikamızın Körfəz Əməkdaşlığı Şurasında (KƏŞ) yer almasından sonra əlaqələrin dinamika daha da genişləndi. Küveyt, Bəhreyn, Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Omandan ibarət Körfəz Əməkdaşlığı Şurası Azərbaycanla iktətarəfli və çoxtərəfli əlaqələri artırmaq üçün müxtəlif siyasi-iqtisadi qərarlar qəbul edib.

Yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin əməkdaşlığın geniş-

ləndirilməsi baxımından önəmli rol oynayıb. Ölkəmizdə səfərdə olan Körfəz Əməkdaşlığı Şurasının baş katibinin və nümayəndə heyətinin Azərbaycanın dövlət başçısı səviyyəsində qəbul edilməsi bu region ölkələri ilə münasibətlərin strateji gündəliyinin daha da zənginləşdirib.

Prezident İlham Əliyev Səudiyyə Ərəbistanının “Əl-Ərəbiyyə” telekanalına müsahibəsində KƏŞ ölkələri ilə əlaqələrin perspektivlərindən bəhs edərkən bildirib ki, münasibətlərimiz çox yaxşıdır, dostcasına və nəticəyönümlüdür. Həmin ölkələrlə güclü tərəfdaşlıq ener-

ji, nəqliyyat, ticarət, turizm, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə daha da geniş xarakter almaqdadır. Bu təsisatın aparıcı üzvü olan BƏƏ-nin çox mühüm enerji şirkəti ADNOC Xəzər dənizində Azərbaycanın ən böyük qaz yataqlarından birinin səhmdarıdır. Eyni zamanda, SOCAR BƏƏ-də neft hasilatı layihələrindən birinin səhmdarına çevrilib. Səudiyyə Ərəbistanının aparıcı şirkətlərindən biri Xəzər sahilində suyun duzsuzlaşdırılması zavodunun inşasında tərəfdaşdır və dəniz suyunun içməli suya çevrilməsində öz nümunəvi modelini ölkəmizdə quracaq.

BƏƏ və Səudiyyə Ərəbistanından “yaşıl enerji” sektoruna rekord investisiyalar

Əlaqələrin ən nümunəvi sahələrindən biri bərpaulunan enerjiddə birgə sərmayə proqramlarıdır. KƏŞ dövlətləri arasında əsas sərmayədarlar kimi Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) və Səudiyyə Ərəbistanı şirkətləri Azərbaycanda böyükhəcmli investisiya yatırmaqla diqqəti cəlb edir. İmzalanmış müqavilələrə əsasən BƏƏ və Səudiyyə Ərəbistanı “yaşıl enerji” sektorunda istehsal-tədarük zəncirinin qurulmasına dərin töhfələr verir. Sərmayə təşviqi siyasətinə əsasən, Səudiyyə Ərəbistanının “ACWA Power” şirkəti Azərbaycanda 240 meqavat gücə malik külək elektrik stansiyasının yaradılmasına 290 milyon dollar sərmayə qoyub. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin “Masdar” şirkətinin 230 meqavatlıq Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasına 262 milyon dollarlıq sərmayə yatırır. “Masdar”la cari ilin əvvəllərində imzalanmış sazişlərə əsasən, Biləsuvarada 445 MVt, Neftçalada 315 MVt gücündə iki günəş elektrik stansiyası və Qaradağda 240 MVt gücündə bir külək elektrik stansiyasının inşası nəzərdə tutulur. Ümumi sərmayə dəyəri 1 milyard dollar məbləğində qiymətləndirilən 3 layihənin təməlinin atılması bərpaulunan enerji sektorunda böyük sərmayə

bumunun nümunəsi hesab edilə bilər.

Bundan başqa, “Masdar”la SOCAR arasında Naxçıvan Muxtar Respublikasında 500 MVt gücündə bərpaulunan enerji layihələrinin inkişafına dair Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

Bütün bu təşəbbüslər sayəsində Azərbaycanda 2030-cu ilədək 6 gigavatt Günəş və külək enerjisi hasil olunacaq. KƏŞ dövlətləri, həmçinin Qarabağda fəal şəkildə “yaşıl enerji” layihələrinə cəlb edilib. Səudiyyə Ərəbistanına və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə təşkil edilən ixrac missiyası iş adamları arasında əlaqələrin, Azərbaycan məhsullarının ixracının genişlənməsinə və ticari-iqtisadi mübadilələrin böyüməsinə əlavə imkanlar yaratmaqdadır.

Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi (AZPRO-MO) ilə KƏŞ Ticarət Palataları Fe-

derasiyası (FGCCC) arasında qarşılıqlı əməkdaşlığa dair imzalanmış Anlaşma Memorandumuna əsasən, AZPROMO və KƏŞ arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafı üçün qarşılıqlı fəaliyyətin təşviqi və investisiyaların cəlb olunması, ticarət missiyalarının təşkil yolu ilə iqtisadi döviyyələrin artırılması nəzərdə tutulur.

Ticari dövriyyə və turistlərin sayı artır

Hazırda Azərbaycan və Körfəz Əməkdaşlığı Şurasına üzv ölkələr arasında ticarət dövriyyəsi 200 milyon dollardan çoxdur. Son bir ildə bu rəqəm 30 faizə yaxın artıb. Ticarət mübadiləsinin həcmnin böyüməsində nəqliyyat-tranzit sxemləri mühüm əhəmiyyət kəsb edir və bu baxımdan yeni nəqliyyat marşrutları əmtəə mübadilələrinin həcmi əhəmiyyətli dərəcədə yüksəldəcək.

Son illərdə KƏŞ ölkələrindən

ması Körfəz ölkələri-Naxçıvan-Cəbrayıl-Füzuli-Ağdam-Yevlax-Qara Dəniz avtomobil marşrutunu meydana çıxarmaqla KƏŞ dövlətlərini Qara Dənizə bağlayan yeni marşrut olacaq. İqlim və relyefinə görə bu marşrutun il boyu daimi fəaliyyət göstərəcəyini deyən Ş.Mustafayevin fikrincə, həyata keçirilən vacib infrastruktur layihələrindən biri Araz çayının üzərində inşa olunan avtomobil körpüləridir. Belə ki, Ağbənd-Kələlə və Ordubad-Siyahrud yeni avtomobil körpüləri Şərqi Zəngəzuru Naxçıvanla birləşdirəcək əlavə bağlantı olmaqla yanaşı, region ölkələri, o cümlədən ərəb və Körfəz ölkələri arasında böyükhəcmli beynəlxalq daşınmalara imkan yaradacaq.

Azərbaycan Şərqi-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin kəşşməsinə yerləşməsi və yükdaşımalara nisbətən asanlaşdırılması üçün fəaliyyət göstərən infrastrukturun imkanlarına malik olduğu üçün hər iki istiqamətdə tranzit yüklərin daşınmasında və aşırılmasında, ölkəmiz mühüm rol oynayır. Bu baxımdan, ölkəmiz çoxşəbəkəli nəqliyyat şəbəkəsində KƏŞ ölkələrini özünün ən yaxın tərəfdaşlarından biri kimi görür və qarşılıqlı kommunikativ bağlantılarda fəal işbirliyi təklif edir.

Azərbaycana gələn turistlərin sayında isə rekord nəticələr qeyd alınıb. 2024-cü ildə Azərbaycana dünyanın 196 ölkəsindən 2 milyon 626 min və ya əvvəlki illə müqayisədə 25,9 faiz çox əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslər gəlib ki, səyahətçilərin təxminən 15 faizi körfəz ölkələrinin vətəndaşlarıdır. 2025-ci ilin ötən 7 ayında körfəz ölkələrindən Azərbaycana gələn turistlərin sayı isə 240 nəfərə yaxın olub. Həmin turistlərin sırasında kiçik və orta biznesin nümayəndələrinin olması isə Azərbaycandakı biznes iqlimi ilə daha yaxından tanış olmaq imkanını verir.

Göründüyü kimi KƏŞ ölkələri Azərbaycanın əsas iqtisadi strateji tərəfdaşına çevrilib və ölkəmizdə icra edəcəyi layihələr həm də iqtisadi və sosial məzmun kəsb edir. Bu cür layihələr iqtisadiyyatın sənaye sektorunun inkişafı və infrastruktur üçün xammal və ehtiyatlar sahəsində canlanmasını təmin edəcək, yüzlərlə işçinin layihələrə cəlb olunması isə onların sosial rifahına töhfələr verəcək.

E.CƏFƏRLİ

Yeni təklif - bufer zona yaradılsın...

Avropa İttifaqı Ukrayna ilə bağlı yeni təklif irəli sürüb. Belə ki, “Politico” nəşri beş avropalı diplomata istinadən məlumat yayıb ki, Avropa rəsmiləri Ukraynadakı münaqişənin nizamlanması çərçivəsində bufer zona yaradılması məsələsini müzakirə edirlər. Nəşr qeyd edib ki, söhbət Rusiya və Ukrayna cəbhələri arasında 40 kilometrlik bufer zonanın yaradılması imkanından gedir və bu, mümkün

vəsində bufer zona yaradılması məsələsini müzakirə edirlər. Nəşr qeyd edib ki, söhbət Rusiya və Ukrayna cəbhələri arasında 40 kilometrlik bufer zonanın yaradılması imkanından gedir və bu, mümkün

Brüsselin təklifi Kiyevi qane edəcək?

sülh sazişinin tərkib hissəsi kimi nəzərdən keçirilir. Mənbələrin bildirdiyinə görə, bu təklif Avropa

rəsmilərinin Ukraynada atəşkəs və ya müharibədən sonrakı tənzimləmə ssenariləri çərçivəsində müza-

kirə etdiyi bir neçə variantdan biridir. ABŞ-ın bufer zonanın yaradılması ilə bağlı müzakirələrdə iştirak etmədiyi vurğulanıb. Sözügedən zonanın sərhədinə nəzarət etməli olan hərbi qüvvələrin sayı da hələlik dəqiqləşməyib. İddia olunur ki, bu say 4 min ilə 60 min arasında dəyişə bilər və onun əsas hissəsini Fransa və Britaniya hərbiçiləri təşkil edəcək.

Aİ-nin təklifi məqbul hesab oluna bilər, amma...

Məsələ ilə bağlı politoloq Tural İsmayilov “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində qeyd edib ki, Avropa İttifaqı belə bir təklifi müharibədən sonrakı dövrdə Ukraynada təhlükəsizlik zəmanətlərini təmin etmək üçün irəli sürüb. “Baş verən proseslər göstərir ki, Avropa İttifaqının Ukraynada bufer zona yaradılması barədə təklifi, ilk növbədə, Kiyevə gələcək təhlükəsizlik zəmanətlərinin verilməsi məqsədilə irəli sürüldü. Aİ çalışır ki, müharibənin qızğın mərhələsi nisbətən səngidiyi an-

da hər iki tərəfi masaya gətirəcək mexanizm formalaşdırın. Bufer zona ideyası da, əslində, atəşkəs sazi-

təhlükəsizlik zəmanətləri şəklində dolayısi ilə prosesə qoşula bilər. ABŞ-ın əsas hədəfi Ukraynaya “NATO-tipli zəmanətlər” təqdim

şinə daxil edilə biləcək elementlərdən biri kimi müzakirə olunur. Lakin praktik baxımdan bu addım çox çətindir. Çünki belə bir zonanın yaradılması həm beynəlxalq monitorinq, həm də fiziki nəzarət mexa-

nizmləri tələb edir və bu, böyük siyasi iradə olmadan mümkün deyil”, - deyərək T.İsmayilov əlavə edib ki, əgər ideya həyata keçirilsə, bufer zonanın ən məntiqli yerləşmə yeri məhz təmas xətti olacaqdı. “Məqsəd tərəflər arasında təhlükəsiz bir tampon yaradaraq yeni eskalasiyaların qarşısını almaqdır. Amma sadəcə xəritədə “boş zolaq” çəkmək heç nəyi həll etmir. Buferin işlək olması üçün sirt nəzarət sistemi, beynəlxalq patrullar və texniki monitorinq vacibdir”.

Bufer zona bu halda ortaya çıxa bilər?

Sonda T.İsmayilov bildirib ki, Aİ-nin bu təşəbbüsü daha çox diplomatik sınaqdır. “Həm Rusiya, həm də Ukrayna tərəfindən ciddi müqavimətlə qarşılandığı üçün yaxın dövrdə reallaşması çətin görünür. Amma gələcəkdə sülh sazişi üçün müzakirə ediləcək formatlar-

Kiyev bu təklifə necə yanaşır?

“Kiyev bu məsələyə hələ ki, soyuq yanaşır. Prezident Zelenski bəyan edib ki, hər şeydən öncə atəşkəs təmin olunmalıdır, sonra isə əlavə ideyalar müzakirə edilə bilər. Üstəlik, bufer zonanın dərinliyi, texniki parametrləri və Rusiyanın faktiki davranışı barədə qeyri-müəyyənlik çoxdur. Ona görə də Ukrayna bu təklifi hazırda real çıxış yolu deyil, daha çox sülh gündəminin bir hissəsi kimi görür”, - deyərək T.İsmayilov bildirib.

da bufer zonası elementlərinin ortaya çıxması mümkündür. Hazırda isə bu ideya real mexanizm deyil, daha çox Avropanın “müharibədən sonra təhlükəsizlik arxitekturası”na dair konseptual yanaşmasıdır”.

Yunis ABDULLAYEV

Vaşinqtonun mövqeyi

Eksperlin sözlərinə görə, ABŞ bu məsələni bir qədər fərqli qiymətləndirir - o, qeyd edib ki, Vaşinqton fiziki olaraq bufer zonada iştirak etmək niyyətində deyil. “Amma kəşfiyyat, hava dəstəyi və

təhlükəsizlik zəmanətləri şəklində dolayısi ilə prosesə qoşula bilər. ABŞ-ın əsas hədəfi Ukraynaya “NATO-tipli zəmanətlər” təqdim

etməkdir. Ona görə də bufer zona ideyası onların maraqları ilə ziddiyyət təşkil etmir. Ancaq bu, Vaşinqton üçün prioritet deyil”.

ABŞ təsdiqlədi

ABŞ Dövlət Departamenti Ukraynaya təxminən 825 milyon dollar dəyərində qanadlı raketlərin və müvafiq avadanlıqların satışını təsdiqləyib. AZƏRTAC-ın məlumatına görə, bu barədə Pentaqon açıqlama yayıb. 3350 hərbi avadanlığın satışına GPS

bələdçi dəstləri və elektron müharibə müdafiəsi daxildir.

Satış ABŞ-ın Xarici Hərbi Maliyyələşdirmə proqramı və Danimarka, Norveç və Niderland tərəfindən “Jump

Start” proqramı çərçivəsində maliyyələşdirilir.

Pentaqonun açıqlamasına görə, paketə həmçinin dəstək avadanlığı, missiya planlaşdırma proqramı, ehtiyat hissələri və texniki dəstək daxildir.

Finlandiya Silahlı Qüvvələri hazırkı “Kalaşnikov” avtomatlarından imtina edərək, Qərbi standartlarına daha çox uyğun gələn müasir odlu silahlara keçməyi planlaşdırır.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Finlandiyanın SAKO silah istehsalçısı ordunun silahlanmasına daxil edilməsi planlaşdırılan “Sako ARG” avtomat tüfənginin bir neçə modelini təqdim edib.

Finlandiya əsgərləri indiyədək əsasən sovet “Kalaşnikov” avtomatı (AK-47) əsasında hazırlanmış “RK 62” avtomatından, eləcə də bir qədər modernləşdirilmiş “RK 95” avtomatından istifa-

Finlandiya imtina edəcək

də ediblər. Finlandiyanın “Yle” ictimai ka-

nalı xəbər verir ki, yeni “Sako ARG” hücum tüfəngləri Finlandiya və İsveç orduları ilə birgə hazırlanıb. Onlar Arktika şəraitində istifadə üçün xüsusilə uyğun olacaqdı.

Bu qərar həm də simvolik əhəmiyyət kəsb edəcək, çünki 7,62 mm kalibrli odlu silahlar əsasən Şərqi Avropada istehsal və istifadə olunur, 5,56 mm kalibrli odlu silahlar isə daha çox NATO ölkələrində istifadə olunur.

Finlandiya 2023-cü ilin aprelinə NATO-ya üzv olub.

“Sarı Jiletlilər” yenidən meydana qayıdır

Sosial-iqtisadi problemlər içərisində boğulan Fransanı yaxın günlərdə genişmiqyaslı etiraz dalğası gözləyir. “Sarı Jiletlilər” hərəkatı yenidən siyasi səhnəyə qayıdır. Makron hakimiyyəti təşviş içərisinə düşüb. Belə ki, Fransada sentyabrın 10-da keçirilməsi planlaşdırılan böyük etiraz aksiyasından əvvəl sarı jiletlilər öz şəbəkələrini yenidən

aktivləşdiriblər. Hərəkatın tanınmış simalarından biri olan Jerom Rodrige öz sosial şəbəkə hesabında qeyd edib ki, Fransada 10 sentyabr yeni bir xalq hərəkatının başlanğıcı kimi gözlənilir. “Bu, bir doğuluş deyil, bu, bir qəzəbin yenidən doğulmasıdır”, - deyərək fransalı

fəal əlavə edib ki, artıq ilk addımlar atılıb, avqustun 24-də Valence-Sud ödəniş məntəqəsinin açılması ilə başlayan hərəkatlar, rəsmi olmasa da, 2018-ci ilin ruhunu daşıyır. “Bir dəfə sarı jiletli oldunsa, həmişə sarı jiletlişən”, - deyərək vurğulayıb. “Sarı Jiletlilər” hərə-

rəkatının əsas çağırışı sentyabrın 10-da ölkə üzrə tam blokada yaratmaqdır: bank kartlarının istifadəsindən imtina, yol kəşimlərinin tutulması və ictimai həyatın iflic edilməsi hərəkatın prinsipli hədəfləri hesab olunur. Artıq “Facebook” və “Telegram” üzərindən 20-

dən çox şəhərdə ümumi yığıncalar təşkil olunub. Hesabatlarda vurğulanır ki, iştirakçılar əsasən əvvəlki sarı jiletli olub. İnsanlar bunun sistemə qarşı bir qəzəb dalğası, əvvəlki qəzəbin hələ də yerində və indi bəlkə də daha dərin olduğunu deyirlər.

Makron təşviş içərisində

Sol cəbhə nümayişlərə müdaxilə etmək istəyir

Bir sıra müxalif partiyalar, eləcə də sol mövqeyi ilə tanınan “Əyilməz Fransa” (La France insoumise-LFI) partiyasının lideri Jan-Lük Melanşon “Sarı Jiletlilər” hərəkatının “Hər şeyi bloklayaq” çağırışını dəstəklədiyini bəyan edib. Lakin Melanşonun bu dəstəyi hərəkatın fəalları tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb - onlar müxalif partiyaların hərəkatın işlərinə qarışmalarını istəmirlər. Fəallar hesab edirlər ki, sol partiyalar hərəkatı ələ keçirmək istəyirlər və belə olan təqdirdə kütləvi nümayişlərin təşkili qeyri-mümkün olacaqdı - hərəkatın siyasi müdaxilə ilə zəifləyəcəyindən narahatlıq keçirirlər. Bildirilir ki, əgər bu, həmkarlar ittifaqının aksiyasına çevrilirsə, təsiri məhdu olacaqdı. Əgər xalq hərəkatı şəklini alsaydı, bu, uzunmüddətli dalğa ola bilər.

Məsələ ilə bağlı politoloq Zaur İbrahimov “Yeni Azərbaycan” qəzetində qeyd edib ki, Fransada sosial-iqtisadi problemlərin geniş vüsət al-

Etirazlar bu səbəbdən başlayır

ması illərlə aparılan yalnız iqtisadi idarəetmənin nəticəsidir. “Makron hakimiyyətinin bütün iqtisadi-sosial tədbirləri yalnız oligarxiyanın maraqlarına xidmət edib. Makron hakimiyyətə gələndə vəd vermişdi ki, o, orta və aşağı təbəqənin rifahını təmin edəcək islahatlar həyata keçirəcək. Lakin Fransa prezidenti öz vədini yerinə yetirmək əvəzinə iri sahibkarların maraqlarını təmin etməyə üstünlük verdi. Son illərdə Fransada kifayət qədər korrupsiya halları ortaya çıxıb, cinayətkarlıq

artıb və sosial narazılıq daha da güclənib. Qarşıdakı illərdə ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyətin daha da ağırlaşacağı gözlənilir. Bu isə Makron hakimiyyəti daxil olmaqla Avropa inteqrasiyasını dəstəkləyən bütün siyasi qüvvələrin xalq arasında etimadının azalmasına gətirib çıxaracaqdı. Böyük ehtimalla, yaxın zamanda Parisdə və ölkənin digər şəhərlərində kütləvi etiraz aksiyaların keçirilməsinin şahidi olacağıq”, - deyərək Z.İbrahimov vurğulayıb.

Makrona etimad yoxdur

“Bu yaxınlarda baş nazir Fransua Bayru ölkə parlamentinə 44 milyard avro dəyərində qənaət tədbirləri planı təqdim edib və yaxın zamanda bu plan ətrafında ciddi müzakirələr apa-

rılacaqdı. Halbuki bu plan ölkədə sosial-iqtisadi problemlərin həllinə çıxış yolu deyil. Demək olar ki, Fransada sosial-iqtisadi böhran davamlı xarakter alıb və sadə vətəndaşlar iqtisadi

çətinliklər içərisində boğulurlar. Hazırda Makron hakimiyyəti və Bayru hökuməti tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərin ölkə iqtisadiyyatının bərpasına yol açacağı inandırıcı görünmür. Bu səbəbdən həm Makron hakimiyyəti, həm də Bayru hökuməti xalqın inamını itirib - nə orta, nə də aşağı

ğlı təbəqə hər ikisinə etimad etmir. Son rəy sorğularına görə, respondentlərin 67 faizi Makronun istefasını, 80 faizi isə Bayru hökumətinin buraxılmasını istəyir”, - deyərək Z.İbrahimov əlavə edib.

Yunis ABDULLAYEV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmətbuatayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmətbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Şənbə üçün nəzm

səni gözləmək.
Duyğularım
minarələrdən dağılan
səcdə çağırışına
tələsən
səs qədər həssas,
al saçlarımı,
qoynunun ən rahat bir küncündən as...
Hər gün
azan səsinə
ilahi bir eşqlə gözləmək kimidir
səni gözləmək,
cismimdə
nə hiss varsa,
sevginlə şifrələnib...
Bütün dinləri
yanıma alıb
sən gələn yollara diz çökmüşəm,
gözlərinə təzimdəyəm,
mən
Allahın yuxusuz gözündəyəm...

YAĞIŞA DUA

Sən - bir az əsəbi, bir az qayğılı,
Sən yorğun şəhərin tıxacı kimi.
Mən - payız gününün səhər yağışı,
İllərin sevincə möhtacı kimi.

Göy üzü başıma çətir tutmuyur,
Nə dərdi varsa da, üstümə yağır.
Deyəsən, buludda hadisə olub,
İslam bu səhər yerin qucağı.

Gözünün çamuru yerə bulaşılıb,
Küçələr, höknürür ayağım altında.
Bu eşqi ruhuma çətir tutmuşam,
Ömrümü qurmuşam sən gələn vaxta.

Xəritə ucunda yorğun düşübdür,
Sən olan nöqtəyə qonur barmağım.
Bu səhər göylərə tilov atmışam,
Bir “uçaq” tutarsa, bəlkə, qarmağım...

İçində sən olan o uçağı da
Dartıb gətirərdim öz limanıma.
Bu səhər yağışa dua edirəm -
Göylərdən düşürsün səni yanıma.

O, SƏNSƏN

Qollarına avar çəkən gözlərin,
Qucağımdır səcdə yeri, and yeri.
Həsərinə yorğun düşən şəhərin
Yanağında biri var ki... o, sənsən.

Dan yerinin saçlarını saraldan,
Qayıdış yox, qırub adlı bir yoldan.
Ürəyimi götürdüyn vəqəzəldə
Gecikdiyim bir qatar ki... o, sənsən.

Bahar qollarımda, payız saçımda,
Şehli baxışların kirkik ucunda.
Şirin görüşlərin titrək ovcunda,
Bir xatirə yeri var ki... o, sənsən.

Ulduzların gecə rəngli gözündə,
Vücudumun hər sətirlik izində,
Bir şəirin közə dönmüş sözündə
Misraları dərinxar ki... o, sənsən.

Nəfəsinə qurban etdim zamanı,
Kitab-kitab sözə döndən insanımı.
Bu dünyada sevgi adlı unvanım,
Hardan bilsin adamlar ki... o, sənsən.

DAŞ DÜŞSÜN BAŞINA

Kədər qatarlanıb hava xəttində,
Ruhum bir təyyarə qanadı üstə.
Yənə həsrətimi möhür vururlar,
Eh...yorğun bir pasport sənədi üstə.

İndi xatirələr çox yüksəklikdə,
Göyün səs-küyündən batır qulağı.
Xəyalım - göy donlu stüardessa,
Yalnızlıq - uzanan uçuş zolağı.

De, necə yuxuya verim göz yaşını?
Bu yalqız ömrümü necə qurtarım?
Getmə! - deyəcəkdin,
dilim qurudu...

Daş düşsün başına ayrılıqların.

Beynəlxalq İtkinlər Günüdür

İnsanların hədəf alındığı istənilən qarşıdurma ölüm və işğencələrlə nəticələnir. Haqlı və haqsız olmasından asılı olmayaraq özü ilə bərabər bəlalara, ölüm-itim gətirən bu qarşıdurmaların dəhşətlərini, ağrı-acısını isə günahsız insanlar yaşayır.

Bu gün dünyada itkin düşmüş, müharibələrdə həlak olmuş, əsir və ya girov götürülmüş minlərlə insan var. 30 avqust Beynəlxalq İtkinlər Günüdür. Həmin gün 2010-cu il dekabrın 21-də BMT-nin Baş Məclisi tərəfindən təsis edilib. İtkin düşmək əsasən terror, siyasi müharibələr və ya diktatura rejimlərində insanların zorla qaçırılmasıdır.

Bələ bir günün qeyd edilməsi hüquqları pozulmuş itkinlərin taleyi haqqında ictimaiyyətin məarifləndirilməsi məqsədi daşıyır. Beynəlxalq İtkinlər Günündə bir sıra beynəlxalq və qeyri-hökumət təşkilatları hər kəsin diqqətini itkinlərin taleyinə cəlb etmək üçün müxtəlif tədbirlər keçirirlər. Beynəlxalq hüquqa müvafiq olaraq hərbi əsirlər onları əsir götürən hər hansı hərbi hissənin, yaxud da konkret hansısa xüsusi şəxslərin nəzarəti altında deyil, birbaşa düşmənin dövlətin himayəsi altında olmalıdır. Onlar heç bir halda hərbi hissələrdə saxlanıla bilməz.

Azərbaycan dünyada itkin düşmüş-

3984 nəfər itkinimiz var...

İtkin düşənlərin ailələri daim böyük həsrət və iztirab içərisində öz əzizlərinin taleyi barədə məlumat almaq istəyirlər. Lakin erməni siyasəti müharibə qanunlarını, beynəlxalq hüququ tanımadı, barbarcasına hərəkət edərək bu insanların da taleyinə aydınlıq gətirmədi.

Erməni vandalizminin qurbanı olmuş vətəndaşlarımızla bağlı həqiqətlərin üzə çıxması həm də minlərlə gözüyaşlı ata-ananın, bacı-qardaşın, oğul-qızın təskinlik tapması, gözlərinin yollardan çəkilməsi demək olardı. Vaxt keçsə də, doğmalarının yolunu gözləyən minlərlə ailə hələ də ümidlərini üzməyib. Sözsüz ki, hər bir itkin düşmüş şəxsin taleyi faciədir. İtkin düşmüşlərlə yanaşı, onların ailələri və yaxınları da bir faciə yaşayırlar. Hələ də ömürboyu itkin sevdini

Daha 37 nəfər...

Erməni quldurları həтта beynəlxalq qurumlardan da çəkinməyiblər. Məsələn, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsində (BQXK) əsir və girov kimi qeydiyyatda olan soydaşlarımız belə sonradan ya öldürülüb, ya da yoxa çıxarılıb. 1998-ci və 2001-ci illərdə Azərbaycana verilən rəsmi məlumatlara əsasən, hərbi əməliyyatların gedişində Ermənistan tərəfindən əsir-girov götürülmüş 54 Azərbaycan vətəndaşına Ermənistanda və keçmiş işğal edilmiş ərazilərimizdə BQXK tərəfindən saxlanma yerlərində baş çəkilib. Onlar BQXK-nin rəsmi qeydiyyatında olublar. Ancaq Ermənistan həmin 54 nəfərdən 17-sini qətlə yetirib. Digər 37 nəfərin taleyi isə bu günə qədər məlum deyil.

at deməkdir ki, bu da elektrik çaydanının 1-2 saatına bərabərdir.

Onların taleyindən xəbərsizik...

lərlə bağlı ən ağırlı problemlərlə üzləşən ölkələrdəndir. Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı Ermənistanın təcavüzü və işğalçılıq siyasəti nəticəsində itkin düşmüş minlərlə azərbaycanlının taleyindən bu günə qədər də xəbər yoxdur. Məlumatlar göstərir ki, bu siyahıda olan in-

sanların əksəriyyəti erməni əsirliyində ya işğəncə, ya da xəstəlikdən həlak olub. Bu günə qədər siyahıda olanların bəzilərinin Ermənistanda və işğal olunan ərazilərdə ağır fiziki işlərdə qul kimi istifadə olunduğu haqqında faktlar mövcuddur.

36 uşaq və 65 qadından xəbər yoxdur

Ermənistanın əsirliyindən azad edilmiş hərbiçilərin və hadisə şahidi olmuş mülki vətəndaşların ifadələrinə və sübutlara baxmayaraq, Ermənistan bu şəxslərin əsir-girov götürülməsi və saxlanması faktını inkar edir. Beynəlxalq humanitar hüquq normalarının Ermənistan tərəfindən pozulmasının ən qəbariq nümunəsi Xocalı soyqırımıdır. 1992-ci il fevralın 26-da Xocalı şəhəri Ermənistan tərəfindən tam mühasirəyə alınaraq yerlə-yeksan edilib, dinc əhali pusquya salınaraq onlara divan tutulub. 613 nəfər, o cümlədən 63 uşaq, 106 qadın, 70 qoca vəhşicəsinə öldürülüb, 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib. Aralarında 76 uşağın olduğu 487 nəfər yaranalıb. Xocalı soyqırımı zamanı yüzlərlə azərbaycanlı əsir və girov götürülüb. Onlardan 196 nəfər, o cümlədən 36 nəfər uşaq, 65 nəfər qadının taleyi məlum olaraq qalmaqdadır.

mayıb. Onlar Vətən müharibəsində itkin düşmüş şəxs kimi Dövlət Komissiyasında qeydiyyatda alınıb və taleyi bu vaxtdək məlum deyil. Müharibə zamanı əsir götürüldükdən sonra azad edilmiş hərbiçilərimizin sayı isə 23, mülki şəxslərin sayı isə 6-dır.

6 hərbiçimizin taleyi məlum deyil

Böyanata uyğun olaraq Rusiya sülhməramlı kontingentinin və BQXK-nin yaxından iştirakı ilə həyata keçirilmiş təxirəsalınmaz axtarış tədbirləri nəticəsində itkin düşmüş hərbi qulluqçularımızın əksəriyyətinin nəşi işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdən götürülüb və eyniləşdirilərək ailələrinə təhvil verilib. Ancaq təəssüf ki, Vətən müharibəsində iştirak etmiş 6 hərbiçimizin axtarışı ilə bağlı zəruri tədbirlərin keçirilməsinə baxmayaraq, onların sonrakı taleyinin müəyyən edilməsi mümkün ol-

Bütün müharibələr başa çatdısa da insanların taleyinə vurduğu yaralar illərlə sağalmır. Müharibənin dördüncü illiklə, kütləvi şəkildə yaşayırıqsa əsir, itkinin acısını fərdlər tək çəkir, bu fərdlərin boynuna, ömrünə biçilmiş qandal olur. Təəssüf ki, beynəlxalq humanitar hüquq hamımıza, bütün dünya dövlətlərinə, səlahiyyətli beynəlxalq təşkilatlara məxsus olsa da, insanlığa yaraşmayan praktikaya qəsdən göz yumur və reaksiya vermirlər...

Yeganə BAYRAMOVA

Generativ süni intellekti kökündən dəyişə biləcək texnologiya hazırlanıb

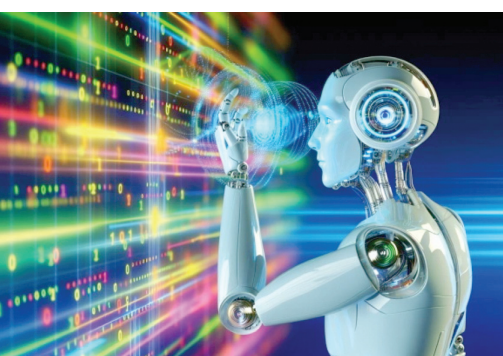
Alimlər generativ süni intellekti kökündən dəyişə biləcək texnologiya hazırlayıblar.

AZƏRTAC “Nature” jurnalına istinadla xəbər verir ki, Los-Ancelesdəki Kaliforniya Universitetindən Aydoğan Özkanın komandasının elektrik enerjisi sərfi olmadan təsvir yaradan generatoru ilə bağlı apardığı araşdırma əsl sensasiya doğurub.

Müasir generativ modellər, xüsusən də diffuziya prinsipi ilə işləyən təbii qüvvələr həqiqətən çox enerji sərf edir. Məsələn, DALL E 2 və ya Stabil Diffuziya kimi bir

modeli böyük məlumat dəstlərində öyrətmək on minlərlə kilovat-saat enerji sərf edə bilər. Müqayisə üçün qeyd edilib ki, orta hesabla bir ailə ildə evdə təxminən 3-10 min kilovat-saat elektrik enerjisi sərf edir. Yeni bir modelin hazırlanması bir neçə evin illik istehlakı ilə müqayisə edilə bilən elektrik enerjisi tələb edir.

Tək bir təsviri yaratmaq da ödənişsiz deyil. Adi qrafik kartlarda (GPU) bir tam diffuziya addımı onlarla vatt-saat sərf edə bilər. Bir model 1000 addım atarsa, bu, hər şəkil üçün yüzlərlə vatt-sa-

at deməkdir ki, bu da elektrik çaydanının 1-2 saatına bərabərdir.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alıq HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyyətli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenzia: N-B-317
Tiraj: 4822
Səfəriş: 1783

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 150048601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayından nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:

Yeganə Bayramova